د ستورو ورا

شعرونو ټولګه

خيال محمد کټوازی

۱۳۸۶ لمريز

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځانګړنې

دکتاب نوم	د ستورو ورا
ويناوال	خيال محمد کټوازی
چاپ شمېر	۱۰۰۰ ټوکه
چاپکال	۱۳۸۶
ډيزاين	حاجي محمد عمر خېل

د انټيرنيټ په مخ ترتيب او ډيزاين کوونکې سمسور حبيبي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

یادونه

دغه شعري ټولګه مې د ۲۰۰۶ع کال په اوږدو کې د هالند د روتردام په ښارکې لیکلې ده چې له یو شمېر شعرونو سره مې پښتو متلونه هم راوړي خو په ځنې شعرونوکې یې د قافیې او وزن په خاطر یو څه بدلون مېندلای چې د پاڼې په پای کې مې بېرته په اصلي بڼه لیکلي دي.

ما د خپلې وسې سره سم زیار ایستلی چې په خپله ژبه یانې په پښتو ژبه شعر ووایم او که په ځینې شعرونو کې د قافیې کمښت نه یم اړ ایستلي نو زیاته هڅه مې کړې ده چې د پردیو کلمو او لغتونو څخه ډډه وکړم.

د دې کتاب شعرونه مې که څه هم د غزل په شکل او بڼه کې راوړي دي خو منځپانګه یې تو پیر لري ،د شعر د نورو څېرو په تېره د نوې اوآزاد شعر په لیکلو مې خپل وس او بخت نه دی ازمویلي.

د کتاب متن مې پخپله ټایپ کړی دی که کومه ټایپي تېروتنه ولري او وزن یا ماناته یې زیان رسولی وي نو په ما باندې بخښنه ولوروئ

زه په شعر وېیلو کې یوازې د الهام رول ته ډېره عقیده نلرم بلکې د دې په څنګ کې زیات لیکل،لوستل او تمرین کول هم خورا زیات اهمیت او ګټه لري یانې د شعر ناوکې هغه مهال ښه ښکلا مېندلای شي چې سینګارته یې زیات پام وشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که څه هم زه یو مسلکي شاعر نه یم خو د خپل ګران
هیواد او سپېڅلیو خلکو مینې او د خپلې مورنۍ خوږې ژبې
پور او عشق مې دې ته اړباسي چې که د خپلې سرلوړې ژبې
په سمندرکې یو څاڅکی هم ور زیات شي نو حق به یې یو څه
اداو بللی شي ځکه چې د یوه توکم هویت ،موجودیت ،برم
تاریخ،ویاړ او درنښت تر ډېرې کچې په ژبه پورې اړه لري او
که له دوئ څخه ژبه واخستله شي نو هغوی بیا خپل کلتوري
هویت،ملي جذبې،د هیواد مینه،لرغونې ارزښتونه،تاریخي
کارنامې او توکمیزې اړیکې نشي پېژندلای او نه د هغو په
اهمیت او خوند پوهېدلای شي.

په درناوۍ خیال محمد کټوازی

هالند روتردام

۲۰۰۶ ـ ۱۲ ـ ۲۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خیال محمد کټوازي لنډه پېژندنه

خیال محمد د عبدلغفار زوئ په کال۱۳۲۹کې د پکتیکا د ولایت د مرکزد ښرنې د ملکانو په کلي کې زېږېدلی ،لمړنۍ زده کړې یې د ښرنې د علي بابا په لیسه کې نورې زده کړې یې د رحمان بابا په لیسه کې او لوړې زده کړې یې د کابل پوهنتون د ادبیاتو د ژورنالیزم په څانګه کې پای ته رسولې.

له ۱۳۴۹کال څخه یې د راډیو افغانستان د خپرونو په ډېرو برخو کې کار کړی دی ،په۱۳۵۵کې د راډیو د خپرونو دلوی مدیریت مرستیال په۱۳۵۷کې د راډیو تلویزیون د وزارت معین او د سولې او پیوستون ریس وو.

خیال محمد کټوازی د ۱۳۵۸کال په پیل کې د اطلا عاتو او کلتور وزیر وټاکل شو خو د همدې کال د جدې په شپږمه نېټه په افغانستان باندې د شوروي اتحاد له خوا یرغل وشو او خیال محمد یې سمدلاسه زندان ته ورټېل واهه چې د شورویانو د استعمار په ټول دوران کې د ببرک کارمل د څرخي پله په زندان کې څه ناڅه نهه کاله بې ګنا کوټه قلف ساتل شوی وو .

په۱۳۶۷کال کې څرنګه چې شورویان له افغانستان څخه په زور شړل شوي وو د ډاکټر نجیب د ملي مصالحې په دوران کې د نهه کاله زندان له تېرولو څخه وروسته د نوروز د نیانو سره یوځای را خلاص شو ،یو کال وزګار ؤ او بیا یې دباندنیو چارو په وزارت کې لمړی د سلاکار او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورپسې يې د معين په توګه دنده درلوده، په ۱۳۷۰ کې د سفير په توګه د ليبيا هيواد ته ولاړ او يونيم کال وروسته د جهادي ډلو ټپلو د خپل منځي درنو جګړو په وخت کې د هالند هيواد ته مهاجر شو.

خيال محمد دهمدې کتاب په ګډون درى شعري کتابونه لري او له ۱۳۴۹ څخه تر ۱۳۵۷ کال پورې د هيواد په ځينو خپرونو په تېره بيا په راډيو کې ليکنې او خبرنې لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتو

ځوانه که پښتو وایې نو ښه پښتو به وایې
دغه د جنت له خواتو ښه پښتو بـــــه وایـــې

ته د درنو غرونو په لمنو کې لوی شوی یې
سپکه خو ښکه ده، درنه پښتـــو بـــه وایې
ښه یې له پردیو زیږو تورو څخه وچڼه
ستا ژبه سپېڅلې ده سوچه پښتو بــه وایې
داد ګلو ونه چې وطن پرې ښکلی شوی دی
څانګې ورنه مه شکوه نګه پښتـــو به وایې
اوس یې چې ګرېوان ته تورلاسونه ورلوېدلې دي
ښه په لمن پاکه پښتنه پښتــــــــو به وایې
ژبه خوپسول ده د ولس د ښکلا ناوې ته
ګل غوندې سمباله په ګاڼه پښتو به وایې
ځنې غمازان یې د اوګرې غوندې لړې سره
ستا څخه مې هیله ده خوږه پښتو به وایې

بیا یې د نړۍ له سترو ژبو سره سیاله کړه
ځانته که افغان وایې کـــره پښتو به وایې
ښکلې امېلونه د شعرونو ور په غاړه کړه
«خیاله» ښه مهینه ښایستــه پښتو به وایې

(c) ketabton.com: The Digital Library

واګې

ګرد چاپېره مې راګــــرزوې ګــــردابــــــه
لا تـــــــرڅومې څرخوې دغم دريابه

د وطن دمينې اورته چــې کـــړېـــــــږې
ته زمــــــادزړګي غوښه يــــې کبابه

هرمطرب مې شرنــــګوي دزړه تــــاړونه
ستاپه شانې وچ لرګی شومــــه ربابه

اوس غبارد ناپــــوهــــــــي راپسې ګرزي
چې مې غبږې ته پناه دروړه کــتـابه

دژوندواګې مې دعشق په ولــــکه ولاړې
له اورمېږسره مې څه غواړې تـــنابه

لکه شپه چې پــــه رڼــا ورشـــــــې زړښته
زه دې وايستمه هسې لــــه شـــبابه

مادعشق په نوم خپل سرپه لاس کې دروړ
تا په پڅه توره غوڅ کړانقـــلابــــــه

چې د«خيال»په سرکې شوراومستي ګورې
ستادزړه په شان مستي لري سيلابه

(c) ketabton.com: The Digital Library

راځه

دواړه سترګې دې لړ تورې کړه راځه
امېلونـــه دې درپــــــورې کړه راځه

يو وار بيا د ښو بريد راباندې وکړه
دزړه ستـــنې مې نسکورې کړه راځه

له تندي دې د لونګو خوشبويي ځي
تورپـــېکۍ دې دورې دورې کړه راځه

که زما دزړه توتي په دام کې ساتې
دا زړې لومې دې نــــــورې کړه راځه

چې ځواني دې په نظر نشي له مانه
غوړې څڼې دې لړ ســـپورې کړه راځه

که د «خيال» د او سېدو خونې ته راشې
دروازې درســـره پـــورې کړه راځه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اکبر توره

دغم برخې مې لیکې قلمه ولې
پام دې نه را باندې نیسې ګرمه ولې
چې پخپله یې پتنګ په اورستي کړ
ترګهیځه پورې ژاړې شمعه ولې
د اکبر دلاس وسله چې اوس خرڅېږي
ډک بوړی به د مېړانې ږدمه ولې۱
چې په خوله باندې مې نوم دهیواد راشي
تربښولاندې مې ګرزې نمه ولې
دوطن د ویاړ شمله مې راکوزېږي
لا تر اوسه نه ماتېږي زغمه ولې
ستا په چوف کې خومې تللي وونذرونه
هرسرکوزې ته دې اړکړم دمه ولې
په هیوادکې مې دوینو باران اورې
زه به ناست یمه دبل په تمه ولې
د «خیال» زړه خوڅه کوربه د هرشي نه دی
تل ترتله پکې مېشت یې غمه ولې

۱:بوړی =توپک (دتوپک یوډول دی چې پخوا یې ډېراستعمال درلوداوترنورو ګرانه هم وو.)
په پښتولنډیوکې ډېر یادېږي لکه:
تردابوړي توپک دې جارشم
تړلی تا دی کړه زه له خیاله ځمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ستورو ورا

ګلشن په ګلو ښکلی دی کېږدی ورشـخه مه وړه
چمن یې رنګین کـــړی دی غوټۍ ورڅخه مه وړه

په دښته دآسمان کې یې رڼـا لــــګې تورتمه
د ستورو د وراناوې ده سپوږمۍ ورڅخه مه وړه

د سیند په غورځنګونو کې مستي یې دزړه هیله
کبـــان ورڅخه مـــــه وژنه هیلۍ ورڅخه مه وړه

دا غشې دلینـــــــدیو څخه وبــــا سه صیاده
بید یاورسره ښه بریــښې هوسۍ ورڅخه مه وړه

نسیم د پسرلي ورسره لـــــوبــــــې کوي بازه
دازرکې دې که زانــــــې توتکۍ ورڅخه مه وړه

ادم چې په دې ځمکـــــه خلیفه د الاهـــــي ده
دژوند ښکلې تو ښه یـــــې دا نړۍ ورڅخه مه وړه

ترڅوبه په دې غرونودتـــا سیوری ګرزې د بــــــه
د «خیال» دزړه د مینې ښاپــــــېرۍ ورڅخه مه وړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لا يې مړه بولي

«يو متل دی وايي مکړه هغه منډه ۱
چې لمن دې شي په کلي کې بربنډه»

د ميړانې دې کمی نشته افغانه
خوغمونه دې ليکلي دي په تنډه

«چې په لاس باندې وازيږي څه حاجت دی ۲
چې په خوله يې خلاصوې ترلې ګنډه»

غليمانو مو بياتي په لاس نيولې
له هرلورې غوڅوي د وطن څنډه

«لاتراوسه پورې مړه ورته وايي ۳
د پټې ريشکه يې وخوړله غونډه»

ستا له هرنګه ښيګڼو څخه تېريو
خو دا غله دې ببرته وباسه ګاونډه

چې په تورو دې وهو ويجاړبه نشې
کلک ولاړيې د افغان دلارې خنډه

چې يې برخې له ازله راوېښلې
خدا زده څه شوه د پښتون د نصيب ونډه

(c) ketabton.com: The Digital Library

«ستا د پوهې په سمند پورې یې اړه ۴
چې د بخت بګۍ به څو پورې وي رنډه »۵

که هر څو دې تشوو نه خالي کېږي
لاتر پیڅو پورې ډک یې د ویړ ډنډه

د زړګي د خندا ګل مې نه غوړېږي
په هر مټ باندې مې بار ده د غم پنډه

ستا له پټ سره به پایو د «خیال» ژبې
د پښتون د توکم مورې مه شې کونډه

....

۱: وایي مکړه هغه منډه چې سومبې دې شي بربنډه
۲: غوټه (ګنډه) چې په لاس خلاصیږي خولې ته
څه حاجت دی .
۳: د پټې ریشکه یې ټوله وخوړه دوئ یې لا مړه بولي
۴ : سمند = آس = نیلی (د آس یو ډول دی)
۵ : رنډ = نه منونکی = ځېل کونکی = رېنګه کونکی

(c) ketabton.com: The Digital Library

خطر

نصیب وکړې هسې چارې په ماباندې
وبه نــــکوي انګار پـــــــه وچې سپاندې۱

دعزت کالي مـــې کــــاږې لـــه بدنه
په لغتو مــــــې وهـــــــي راپورې خاندې

زه له شرمه چاته حال وبـــــیلی نشم
برچه پک دي خدازده څه راباندې کاندې

تش زګروی کـــولی نشمه سخـــتي ده
چې ټټرمې شــــــو د اوبښ تـــرسینې لاندې

دواړه لاس مـــــې راتړي په ځنځیرونو
ټبـــــــــل وهي مې د اجل په لور وړاندې

د رباب اود شپېلۍ نغمې سړې شوې
اوس په هره خواکې چیغې دې یاساندې

مـــورې پـــټه خوله دې ونیسه خطردی
نورد «خیال» په قبرمه شکوه غړواندې۲

۱: سپانده = سپېلنی
۲: غړواندی = غړوندی = غاړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دفکر کجاوه

دیدن ته دې راغلی یم مانۍ ته مې درپـــرېـــږده
په ځنګ کې به دې کښنمه نالۍ ته مې درپـــرېږده[۱]

پوهېږم چې په سترګوکې دې شرم ځای نیـــولی
مجبوریم درته وو ایم خولګۍ ته مې درپرېـــږده

که داغوښتنه ګرانه وي نوخوادې بده مـــــه شه
ګرېوان ته دې لاس نه دروړم تنۍ ته مې درپرېږده

که لږ پسې درتېرشمه دښکــــــلې مخ له پولې
دزنې ترمنځې لاندې غـــــــړۍ تـــه مې درپرېږده

دزلفـــوله هـــــرتـــال سره دې فـــکر زنګومه
چـــې زړه درسره وتړم کمځۍ ته مې درپـــرېږده

داتـــولـــې مې که نه منې نو وه بدرۍ جـــمالې
د اوښکوله باران سره سولګۍ ته مې درپرېـــږده

دفکـــــرکجـــاوه مې د واده په اوښ سپـــره ده
د «خـــیال» سپېره نصیبه ناوکۍ ته مې درپرېـــږده

۱: نالۍ = توشکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرغلرې

که لرې رانه پاته دې که برې رانه پاته
دزړه دواړه ټوټې مې برابرې رانه پاته
په ځالو دګوربتو کې چرګوړې مېشته شوې
دچتکو په منګولو کې کوترې رانه پاته
پردیو یرغلونو کړم له ساندو سره روږدی
له ډول او له اتڼ سره سندرې رانه پاته
نسیم یې له پلو سره خوځښت کولای نشو
دږیرو په تاړاک کې خیالیګرې رانه پاته
نږدې ورته ورتلای نشم له زهرو یې وېرېږم
په ستونې دښامارکې مرغلرې رانه پاته
واتڼ د پردېسیو مې دهیلو زمری وژنې
وطن مې ترغدیو لاندې لرې رانه پاته
له تېکې څخه توره مودبل په امر وزي
بدله زمانه شوله ډغرې رانه پاته
د «خیال» دزړه شاهین دی دهوا په لتہ پایي
دښکار په تورولومو کې وزرې رانه پاته

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرتله

خال دې پاچا تندی وزیر زلفې لښکرې
په هیوادونو دې ولکه ده زورورې
خوله دې دربار غاړه دې ارګ سینه دې تخت ده
دواړه لېمې دې پیره دارې بختورې
مخ دې سپوږمۍ ځواني دې لمر خالونه ستورې
ستا دښکلا د بوې بلبڼې خیالیګرې
وربل دې دام څنې دې لومې د وربښمو
زما د زړه بوراخو مه نیسه دلبرې

۱۳

رنګ دې ګلاب ونه چنار بوی دې دمشکو
نوم دې په درسته نړۍ تللی مرغلرې
څنې دې رنګې کړه زما دمټ له پاسه
«په خوند دې نه یمه په خرپ دې یم ګاځرې»
زړه دې انګار ګوګل نغری مینه دې اورده
ماېې لمبو ته کړوې د لرې لرې
زما د زړه ستنې به رنګې کړې له بېخه
که دې راواړولې سترګې مرورې
خوله دې غوټۍ خندا دې ګل دیدن دې باغ دی
دعشق بلبل مې غړوي درته سندرې
د «خیال» له پام څخه به ولاړې نشې دواړه
د تا د سولې ښایسته سپینې کوترې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځونډی

اورد میني راکړه چې لوګی دې شم
وچ به دې نظر کړم سپېلنی دې شم
خوله خو دې پېزوان په اجاره یوړه
لاس دې رانږدې کړه چې بنګړی دې شم
څنې دې زما تر ملا وپېچه
ځان را سره وتړه مېږوی دې شم
ښه مې په کتو کتو کې وڅاره
ستا زمریو ستر ګو ته کبلی دې شم۱
تا خو په ګلونو زړه بایللی دی
راشه چې د هیلو پسرلی دې شم
پاس مې د وربل په څوکو وتومبه
ښکلې چې په څنیو کې ببری دې شم
اوسم به د مشکو له وږمو سره
یاره که په غاړه کې ځونډی دې شم
«خیال» په ګودرونو باندې ګرزوه
پرېږده چې په سرباندې منګی دې شم

۱: کبلی = د هوسۍ زوی = آهوبره

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوږ کټې

که د زړه د مینې راز غواړې د چټې ۱
کیسې ټولې دي له اوښکو سره پټې

«نڅاګره چې نڅا کولی نشې ۲
وایې مځکه لاکږه وینم له سټې»

چې له شوقه به په لاره سمې نه تلې
په دې ښارکې پاک لمنې اناوټې ۳

خپلو ښکېل کړو د پردیو په دامونو
کنه موږ خو د رلو د لې پخې متې

«که یې لاستی له خپل ځانه څخه نه وای ۴
تبرڅنګه ما تولې ونې غوټې»

هم یې لاس زما په وینو باندې سره دي
هم به ورمه د قاتل د وبال څټې ۶

« اوس د یوې سپږې لپاره چې لري یې ۵
ټول پوستین په اورکې غورزوي د الټې»

نه یې ګورمه ښارونه بې خطره
نه زما جونګړه پاته شوه د ختې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پردو ترمنت لاندې مه شې «خياله»
«د لاهور ترګټو ښې دې د کورګټې» ۷

۱۷

۱: چټه: په وزن د «لټه» = مسته = ښايسته = خياليګره.
د پښتو په لنډيو کې د ېر دود لري لکه:
چې کته ځې خال ته مې ګوره
د هندوستان د چټو نشته شنه خالونه
۲: نڅاګره چې نڅا نشي کولای وايي مځکه کږه ده
۳: اناوټ = د بل د اوږو بار = اړ = محتاج = بېوزله
۴: ونه وايې که مې لاستی له خپله ځان څخه نه وای
نو چانه شوم ماتولی.
۵: څټه = جوال = بوری = بوجی = وری = توبره
۶: د يوې سپږې له پاره ټول پوستين په اور اچوي
۷: د کورګټې د لاهورګټې دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیال غواړي

زړه مې پار بدلی دی وصال غواړي
ښه يې په ګانه باندې سمبال غواړي
ځان پرې کړوي د کباب خوی لري
داډبوه پرست پتنګ مشال غواړي
پر بړبده چې تو بې ور سره ماتې کړم
مسته په سرو شونډو کې وبال غواړي
بيا به مې د زړه خونه روښانه شي
يار مې د تندي د پاسه خال غواړي
اوس مې په کوګل کې غبارونه دي
زړه مې دا شنا د مخ مشال غواړي
بيا مې دا بد رنګه صياد ښاري نن
سر مې غوښوي راځخه مال غواړي
«خوله يې د ګيدړې شخوند داوښ وهي»
ځکه له افغان سره جنجال غواړي
بيا لکه ژوره د ،رګ ويني څښي
توره خپکۍ ګوره موږوال غواړي
حق ته خو اورونه ګلزارونه شي
ژوند مې د انګار په لورې ټال غواړي
رو وړدی شو په وينه د انسان باندې
بيا خوني ښامار راغلی «خیال» غواړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا شعر مې لا پخوا لیکلی وو.

مجبوري

کله چې وترې زامنو سباوون دی
او س زموږ له خپل وطن څخه بېلتون دی
کلی کور او هدیره مو پاته کېږي
مجبوري ده په سفر باندې مو یون دی
له آمونه شوروي یان را پورېوتې
نن په ټولو اولسونو کې پاڅون دی
خو دا پورې پاکستان ته پناه وړمه
غم ځپلی زړه مې څکه ځګر خون دی
د شمال او د سهیل په منځ کې ښکېل یو
د دوئ دواړو د افغان په ضد تړون دی
«سپي په خپلو کې که څو مره سره وران شي
خو فقیر ته بیا د ټولو پیوستون دی»
زو یه ګو ته په ماشه نیسه په لارې
د هیواد د آزادۍ په نوم مو تلون دی
د قصاب چاړه په لاس کې چلوي یې
«خیاله» څرنګه وندې وندې پښتون دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دبخت هنداره

چې هرچېرې لتومه ښکلی یار
مخامخ راته راشېرمه شي اغیار
خپلې ډکې خزانې ته چې ورځمه
ترې چاپېره وي دبل کلي ښامار
که هرڅویې پرېمینځم دبخت هنداره
سر په سر وربا ندې ګرزي تورغبار
زه دکلي په ناورین باندې خپه وم
اوس به څه کړم ورانوي مې غلیم ښار
«نن خوتش دمو رِ له ځنګه سره تېرشو
زه وېرېږم چې دا لاره شوه دمار»۱
چې رقیب باید پرې خپله ځړېدلای
نصیب مورِ ته درولی هغه دار
سپېره منی ورنه ښه ګڼمه «خیاله» ۲
که په وینو وي لړلی نوبهار

۱: وایي له دې څخه نه ډارېږم چې مارمې له ځنګه تېرشو بلکې له دې وېرېږم چې دابه یې لاره شي .
۲: منی = خزان

(c) ketabton.com: The Digital Library

لونګ

که هر څو مره یې سیالان ګڼي بد رنګه
ما ته ښکلې له هر چاده شوخه شنګه
د سرسترګې مې کږې وریسې اوړې
چې د پړک غوندې مې تېره شي له څنګه
«خوند یې ښه دی راتله یې» زما ونده
چې لرې یې د اشنا د مینې بنګه
په تومت د عشق یې زه په اور کړېږم
خو په غاړه کې یې ته زانګې لونګه
لکه موج د اباسین چې په موړوځي
مسته هسې وي روانه ړنګه بنګه
ما ته برید د سپینو تورو را په یاد شي
چې دي اورم د لیلا د بنګړو شرنګه
«خیال»د زړه په هغه رنځ باندې اخته شو
چې یې واخست د تېرو ښو له جنګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نیل ناوې

مړاوی شانته ګل یم له پرهاره سره اوسم
اوس چې د ازغیو له بهاره سره اوسم
مینې زما برخه په اورونو کې لیکلې
غوښه د کباب یم له انګاره سره اوسم
نن یې ترملا پورې بمونه راتړلې
څه ساده پښتون یم له هوښیاره سره اوسم
خپله پیمانې وهي په ما باندې مرچلې
ځوان د لوړو غرونو یم له ښاره سره اوسم
ښه ګېډۍ د ګلووم را ولو بډم له څانګې
یو وړمه باروتو له غباره سره اوسم
بیا لکه د مصر ناوکۍ د نیل څپو ته
ونډه د توپان شوم له سینګاره سره اوسم
«برخې ازلي دې نه په زور نه په زارې دې»
زه ازل رټلی له ښاماره سره اوسم
پښ یم ټکولی د زرګر له بټۍ وزم
تش په تصور کې له رخساره سره اوسم
خپله د انګور په شان له تاکه څخه شکېږم
نوروته په جام کې له خماره سره اوسم
ګرزي هر صیاد را پسې ولې مې په غشو
زه د توتکۍ غوندې له ډاره سره اوسم
اوس خو چې ګیدړه له زمرې څخه باج اخلي
پېښې مې اړ باسي چې له واره سره اوسم
و یارم چې تر او سه لا د خپل طن په مینه
اوښ غوندې تړلی له مهار سره اوسم
«خیاله» ځان بدل کړه زمانې په اوښتو دې
څو به لا په خوب کې له ټینګاره سره اوسم

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فلک مېچنه

دلا مبو په نمت را غله هغه لوړه
ډنډ په خپله غېږ کې ونیوه لغړه
بخته ما سره دې څه تربور ګېنې ده
چې يې نه بولې زما د يارۍ وړه
د آشنا د شونډو سرې سکروټې ګوره
زما زېړ زبېښلی رنګ ورسره تړه
لا تر څو به لاس ترزنې ورته ناست يم
چې مې ګرزي په هر بڼ د غبار لړه
«يو متل دی وايي ښه ده په عمل کې ۱
له پراته زمري نه ګرزنده ګيدړه»
ځوځ خونه يم چې ازغي په غېږ کې ساتم
د باغ ګل يم له وږمو سره مې اړه
زما سترګې لکه غلې ورپسې اوړي
چې تېرېږي مې له څنګه سره غوړه۲
څو چې ګرزي د فلک مېچنه هسي
د پښتون د بخت اوګره به وي ناوړه
د رتبې د شوق په تمه دې زاهده
د مذهب ښکلې لمنه کړه ککړه
په خوځښت د زمانې کې معجزه وه
چې يې ماته کړه د خيال د نصيب دړه

———————————————

۱: تر پراته زمري ګرزنده ګيدړه ښه ده
۲: غوړه = ښکلې = ښايسته

(c) ketabton.com: The Digital Library

اورلوبه

هسې چارې دې راوکړې مینتوبه
چې اوس ګرزمه رسواله لېونتوبه
که هرڅوژوروېده یمه هیواده
ستاتوده مینه مې وباسي له خوبه
هسې رنګه دې غمونولوغړن کړم
چې مې اوښکې شولې وینې له زووبه۱
روغ زړګی مې ستادمینې له بابته
په ګوګل کې نه ځایږي له پړسوبه
ښه ځواني مې دپتنګ غوندې لوګی شوه
چې مې وکړه ستاله عشق سره اورلوبه
سراومال به زما دواړه درنه جارکړم
که مې ستاپه مینه تنده شې خړوبه
خیاله پاڅه دتکل نیلی په زین کړه
مبړني خونه ډاربږي له سرکوبه

۱: زووب (زهوب)=ګزک=التهاب=خوړین
= انفیکشن . (هغه ګزک او التهاب چې
له ټینګې وینې سره له ټپ څخه راوزي .)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پردېسي

چې د باد غوندې مې تېره شوې په څنګ
زما زړه د رپسې د رومي په غورځنګ
هسې رنګه خوشبويي دې ځي له زلفو
نه يې مشک لري نه عطر نه لونګ
دا ځواني چې ته لرې د چنار ونې
ما به وباسې له کلې نه ملنګ
د کاروان بهير به پټ په غرونو ولو
چې وانه ورې کوم يو غل د جرس شرنګ
«غوښې ټولې د خانانو په خوراک ځي۱
په هډوکو يې د سپيو سره جنګ»
هغې سپينې زما زېره کړه را سپينه
چې وربل يې شو په مخ باندې راړنګ
د ښرنې و چې د ښتې مې ياد ېږي
پردېسي ده په يوروپ کې مې زړه تنګ
«اوس له پېښې څخه تېښته وايي نشته»۲
«چې مې يو پلوته پړانګ دی بل ګړنګ»۳
خيال له ببرته د خوشحال توري ته لاس کړه
چې دې بيا په کهاله راغی اورنګ

۱:غوښې خانان خوري په هډوکو يې د سپيو جنګ وي
۲: له پېښې تېښته نه شته
۳ : يوې خوا ته پاڼ بله خوا پړانګ دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

چاودنه

سپېدو وچاوده په پای کې رنګ د شپې
هره خوا یې رڼا ګانې کړې خورې
لاګلابو خپل تاجونه سمول
چې خاټولو په سر جګې کړې شملې
دګلپاڼو په لمنو اورېدلې
مرغلرې د شبنم رڼې رڼې
د وږموڅپې نسیم په غېږ کې یوړې
ورو ښلې یې بلبلو ته ولجې
چنارونو تر نظرلاندې څارلې
چې ترې لاندې غوړېدلې وې غونچې
په شنېلیو کې لګیا وو بوی د مشکو
له ګلاب سره سینځلې نڅېدې
پلوشود ونو څڼې ږمنځولې
په لښتیو کې اوبه رابهېدې
دګهیځ شمال یې څانګې ښکلولې
له غوټیو سره پاڼې غوړېدې
په هرګوټ کې ګودرونه وو د پېغلو
پنډېدلې پرې د کلي پښتنې
چې ناڅاپه توغندی د غلیم راغی
لور په لور باندې یې تیتې کړې چرې
د چڼچوڼو پرهارونه یې څیرل
له توتیانو څخه وینې څڅېدې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دچالاس او دچاسر ورپورې نــــــه وو
ښکلې نجـــــــــونې په ټپونو کې پرتې
پټول يې خپل زخمونــــــــه په منګولو
دګــــــــودرغاړې په وينو باندې سرې
توتکيو ورتــــــه ســــانـدې غړولې
له غوغـــــــا ســـــره په غم کې ګډېدې
خيال چې وليد دغه ويردباغ په منځ کې
دواړه ستـــــرګـــــې يې ترپايه ژړېدې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمحبوب علي د ښکلي شعر په اقتفا

تصویر

بخته په دې مړاوي ګل کې بېرته ښکلا واچوه
بیا په دې ویده بدن کې مسته اروا واچوه
ناوې دوطن به بیا دحسن پسول واغوندي
ته یې په سپین مخ باندې رنګینه بریښنا واچوه
زه به دغزلو مرغلرې ورته وپېیم
ته ددې خېرې د پاسه سپینه رڼا واچوه
لمر د پیوستون به دخیبر د پاسه وخاندي
ته پکې زریني پلوشې د وفا واچوه
زه به یې د درستو کړاوونو کیسې ولیکم
ته پرې دخټکو دشعرونو غوغا واچوه
ستانه یې ټپونو ته پټې غواړم طبیبه
لږ پکې افغان ته د یو والي دوا واچوه
راشه دژوند باده په دې ونو کې راوګرزه
بیا ددغه بڼ په وچو ښانګو کې ساواچوه
بیا به رنګیني د پسرلیو ورته راشي
ته یې په ګلونو کې وږمې د سبا واچوه
خیال ته یې چې نوم افغانستان تر ښکلو ښکلی دی
ته په دې وجود کې بېرته ښه پښتونخوا واچوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرتم ځي

«که په لاره باندې مار په هر رقم ځي[1]
خپلې سوړې ته چې ورسېږي سم ځي»
که يې هرې خوا ته اړومه څوکه
برابرمې د وطن په لور قلم ځي
زه پوهېږم چې پخپله ورسره يې
تا به څه کوم زاهده چې پرتم ځي
«توره شپه به بې له چرګه هم سبا شي»[2]
نوريې خوښه ده په سمه که په چم ځي
نن خو پورته د مريخ په تندي پل ږدي
دلته ولې بې ګودره لا ادم ځي
زه به چاته فريادونه رسومه
چې مې بياله خپلې غېږې نه صنم ځي
نوريې نشم په سينه کې تم کولی
چې د زړه له زولنو څخه مې زغم ځي
د پردو په اوږو ته راغلې سايبه
اوس به خيال له خپله کلې څخه ګرم ځي

۱: مار که هر څومره کوږ روان وي ،خپلې
سوړې(غار، سوري)ته ځان سيخ کړي .
۲: بې له چرګه هم شپه سبا کېږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسکتویه

دلته به څوک نه وي چې یې بـــوږي نـــه وي غاړې
ټول پــــه دغـــه کلي کـــې له غمه څخه ژاړې

وایي«تــــر وژلې وروړ پرې ابښې ګومل ښه ده»۱
کـــور او کلی پـــا تـــه زموږ کډې ورنه ولاړې

دغه یـــې انصاف وود جهـــاد دمخـــکښانو
وګـــوره د ښارکوڅې یې څرنګ کړې ویـــجاړې

څه مشکل صیاد ته چې یـــې ولې په لیـــندیو
ویرخو په کوترو دی چې ځالې یې شـــوې شاړې

بل ته خویې لاس په سلامي نـــیـــولـــی پورته
دلته یـــې له موږ ســـره دخولې خبرې لواړې

څو به لاسکتویـــه ځـــو دبـــل تـــرحکم لاندې
ځوانه که ښـــادي غواړې لستـــونې به درنغاړې

«فیل که چیرې مـــړ شي بیا یې هم په زنګانه کې۲
یو متر او بـــه خـــولا پـــه کچه وې ولاړې»

دی خودې پښتـــونه پـــه اتوم باندې سمبال کړ ۳
خپله دې له سرخـــه تـــړلې دي ریـــتاړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وينې به دې زبېښي دژورې غـــــونـــــدې ګله
څويې چـــې ونه بـــــاسې لـه خپلوغوښو دارې

هسې به له شګو څـــخه پــــړې ځـــانته اوبې
سرپـــــه زنـــګون ناست يې دبابا په توره ويارې

ستا په اراده پـــــورې هـــــم اره لــــري خپله
خـــياله «په هغه باندې به وا ورې چې يې غوارې» ۴

۱:تر وژلې ورور پرې ايښې ګومل ښه ده.
«ګومله دپکتېکا د ولايت يوه تاريخي ولسوالۍ ده.»
۲: فيل که مړشي بيا يې هم په زنګانه کې يو متر اوبه ولاړې وي .
۳ : دپاکستان داتوم پلار قادرخان نومېږي چې په ختهٔ پښتون
اوله ايران سره يې هم په دې برخه کې زياتې مرستې کړې وې
خواوس ديومجريم په شان ترڅارنې لاندې ژوند کوي .
۴ : چې غوارې په هغه به به واورې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوکارې

چې په مايې لګوې د ناز نوکارې
له تندي ځخه مې وينې وهي دارې
دا بهير به د جنون په لورې درومې
د عشق اوښې په تدبير نشې مهارې
چې له زړه مې د غمونو کډې بارکړي
شوخې سترګې دې راواړوه خمارې
«په ګيدړې پورې خپله لکۍ اورده »۱
په ماوکړې خپلې مينې هسې چارې
که د بوې يې په هرځلې بلې نه شي
د عشق لارې ترمنزله دې غبارې
چې مې ولې دبنو په توغندیو
لکه دروی دشپنو وهم کوکارې
که له «خيال» سره د مينې ګانه نه وي
د غزلوناوې څنګه شي سينګارې

۱: ګيدړې ته خپله لکۍ بلا ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

يرغمل

زه ورته ګورم چې دوئ مې کور وړي
دژوند هستي مې دبل په زوروړي
«اورلره راغله دکورمېرمن شوه»۱
رپاند بیرغ مې رانه نسکوروړي
پخپل پټي کې کرونده وکړو
پروړه زموږ شی غنم مو نوروړي۲
بې له څښتنه دګلو بڼ دی
پانې یې باد وړي غوټۍ یې لوروړي
دلوړوغرونوخزانې کاڼي
لاجورد یې غله وړي ونې یې اور وړي
دشیخ پلتنې په کوڅوګرزې ۳
له زړه نه مینه له سرنه شوروړي
موږیرغمل یودبل په لاس کې
یامومسکووړي یا مولاهوروړي
په هرګلشن کې سپلۍ چلېږي
توتیان مووژنې باغ مو سمسور وړي
زما په برخه دمینې اوردی
سینه مې سوځي زړه مې ټکور وړي
ګناه یې خپله لاس په بل پاک کړي
مریې خودی دی «خیال»یې پېغوروړي

۱: اورلره راغله دکور مېرمن شوه .« پخوا داورلګیت استعمال دومره ډېر نه وونوسکروټې به د چلم یا چای له پاره یوله بل کورڅخه راوړل کېدې کومه نجلۍ د چاکورته داور لپاره ورغلې وه اوهمالته یې دکورله څښتن سره اړیکې پیدا شوې وې چې خبره تر واده پورې ورسېدله اوپه دې توګه نجلۍ دکور مېرمن شوه اودامتل ترې پاته شو .»

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲: پروړه = بوس
۳:پلتن= اولسي او ملکي لښکر=غیرنظامي لښکر

د زړښت خپسکه

یاره نن خو په کتلو کې ثواب را
ستا په سترګو غرځنیو کې شراب را
چې ورېمې یې بو یو مه پرې مستېږم
ګرانه ما ته د هغو شونډو ګلاب را
اوس د مینې په غمونو کې ډوبېږم
ستا د ځنیو له وربښمو نه تناب را
زمولوي مې د زړښت خپسکې ورو ورو۱
لږ د مینې ماتولو ته شباب را
چې کیسې د عاشقۍ دې پکې لولم
ستا د مینې د مذهب هغه کتاب را
عشقه ښه مې کړه د اورلمبو ته
زه ترټلو ته پیدا یمه عذاب را
چې هرتاریې د درخو له زلفو جوړ وي
خیال ته هسې د آدم دلاس رباب را

۱: زمول « په وزن د شپول » کمزوری او بې سېکه .
دا لغت زموږ په سیمه کې اوس هم دود لري خو د شیخ
اسعد سوري علیه الرحمه د بوللې لمړی بیت چې د غور
د زړور پښتون پاچا امیرمحمد سوري پر مړینه یې
دیوې ساندې په ترځ کې وېلی وو په هماغه وخت کې
هم معمول وو البته د « ز »توری ساکن دی لکه :
د فلک له چاروڅه وکړم کوکار
زمولوي هر ګل چې خاندي په بهار
« پټه خزانه»

(c) ketabton.com: The Digital Library

درځم

دیدن ته دې هیواده له جرګو سره درځم
ستا غېږې ته دعشق له ولولو سره درځم
پوهېږمه چې لارې پاټکونو دې نیولې
زما جنت ښانه له خطرو سره درځم
داغرونه اوډاګونه دې باغونه د ،ارم شه
بلبل دې یم وطنه له نغمو سره درځم
دزړه په سرمې بربښې لکه ستوری دپېرووونو۱
په تا باندې مین یم له پښتو سره درځم
بېلتون دپرد ېسي دې یم له غېږې نه ایستلی
په دې باندې که پړیم له توبو سره درځم
د «خیال» دزړه دهیلو دساحل دغاړې ګله
دمینې په دریاب کې له لامبو سره درځم

۱: پېرووني = داپه اسمان کې د ستورویوه ښکلې ډله ده چې یوله بل سره خوا په خواکې پراته دې .
کوچیان اوکلیوال خلک دپېرووونو له خوځېدلو او راګرزېدلو څخه دشپې مهالونه اودکال موسمونه پېژني ،له کهکشان اولمریځ نظام سره توپیرلري .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکانۍ کربنه

راوړه جام دبنګوچې نشې درسره ماتې کړم
اور د مینې راکړه چې لمبې درسره ماتې کړم
څوبه لاپلمې دپرهېزونویادوي راته
پربېږده دزړه سره چې توبې درسره ماتې کړم
زه خودا جمل غوندې زمری دنظم نه یمه
ښکلې چې په شعرکې ولولې درسره ماتې کړم
ږمنځ به دې دتوروتوروزلفودولول شم چې
څنې دې په لېځوکې خورې درسره ماتې کړم
لوزمې له تاسره دکانۍ په سرکربنه ده
څه پردی خونه یم چې وعدې درسره ماتې کړم
مخ دې لکه لمردسباوون دی پلوشې وېښې
راشه چې د وړانګورنګینې درسره ماتې کړم
دلته بدرګې دبېلتانه راپسې ګرزي لا
مینې دکلونو به دلې درسره ماتې کړم
وو ایه غماز ته که زموږله غرونو نه وزې
سم به په دې پرښوکې پنجې درسره ماتې کړم
«خیال» خوکه دکلې په دودونو ډاروې لیلا
بیابه دې ملنګ شم چې پلمې درسره ماتې کړم

(c) ketabton.com: The Digital Library

تال

نه دې ساري چېرته وينم نه دې سيال شته
نه دې ګور مه څوک وړ نه دې مثال شته
دڅ بوې احسان به ولې تروږمۍ وړي
چې د زنې په شيشه باندې دې خال شته
هره شپه يې زنګوه تربربځره ١
زمافکر ته دې تل دزلفو تال شته
راشه اوښکې مې راوچې کړه دسترګو
چې له تاسره زمادلاس دسمال شته
نور به نه درته راوړم دباغ ګلونه
چې وربل دې په ګاڼه باندې سمبال شته
زمامينه برملاده چې څه کېږي
په دې ښارکې خو ګردونه دشمال شته
لاترڅوبه مې ترټې په تورد مينې
ماچې څومره ځوروې هومره وبال شته
که هرڅوپه اشاروراسره ګرزې
«غل په غره کې نه ځايېږي»دامثال شته
دغه لږې د تورتم به هم رڼا شي
دبېلتون په تروږمۍ پسې وصال شته
که يې غواړې له کلاڅخه راووزه
ستالپاره دګودرپه غاړه« خيال » شته

١: بربځر= څاښت = دغرمې اوګهيځ ترمنځ مهال .
دمهال لپاره په پښتو ژبه کې ډېرخوارډه نومونه موجود
وولکه: سپېده چاودياسپېده داغ، ګهيځ ،لمرڅرک،
بربځر ،غرمه،برمل ،لرمل ،لمرلوېده، ترمل او شپه د
اسلام له راتګ څخه وروسته هم موجودووخوبيالکه
زموږ نوره ژبه دناوړوپېښوله کبله وسولېدل اوله منځه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولاړل يوائې غرمه په ټولو پښتنو کې لا پاته ده دګهيځ
استعمال هم کمېدونکی دی او برېځرزموږ په خواکې
لادودلري ښکارندوئ عليه رحمه چې د سلطان شهاب
الدين غوري په واکمنۍ کې مخور او ښه شاعروود
يوې بوللې څخه يې د پښتو مهالونه داسې ښکاري .
هرګهيځ چې لمرخرک کېږي له خاتيځه
څو چې يون کادلوېديځه په څنډونه
که برېځر وي که غرمه وي که برمل وي
که لرمل ،که لمرلوېده، که ترملونه
« پټه خزانه»

ټاپې

هغه کوزکلی زموږ وونوم يې ويرشو
چې دا پورې شوروی پکې آميرشو
دلرغونوخزانوپه نمت راغی
خود غرونو په پېچوموکې راګيرشو
له کابل څخه يې پورته کړې لوخړې
چې د کلې ړېرورد بهير ميرشو
د مذهب سپينه لمن به کاندې خړه
چې په سيمه کې ناولی زموږ پيرشو
يو په بل باندې ټاپې دې لګوي يې
لا پرون يې مجاهد وونن کاپيرشو
او س به چاته د زړه چيغه رسومه
زماخوب دمينې بل رنګه تعبيرشو
لويه خدايه د رحمت ډېوې رڼاکړې
که تورتم زموږ دفکر پې تنوير شو
چې دباز پېښې کوي د ونو چتکې
«خيال» خوځکه په سيالانو کې زهيرشو

(c) ketabton.com: The Digital Library

قلم ولاړ

یوه ګیله وه چې دلاسه مې صنم ولاړ
اوس به څه کړم چې مې زړه ورسره سم ولاړ
زه به هم دفکر ټال ورپسې ولم
چې مې یارلکه شاهین په نوې چم ولاړ
«سړي غرونه دې مېرمنې اړمونه» ۱
له جنته څخه څرنګه ادم ولاړ
رڼا ورځه مې شوه هغه مهال توره
چې زما له خوارې برخې نه قلم ولاړ
که ګیلې لرو له روبل او ډالرو
دافغان په ټکولوکې درهم ولاړ
خپلې ژبې ته خپه وم چې غوښېږي
اوس وېرېږم چې له منځه مې توکم ولاړ
نن د «خیال »دزړه ټپونو ګزک وکړ
چې دعشق له درملنې یې ملهم ولاړ

۱: سړي غرونه دې ښځې یې اړمونه .
ښځه اونارینه دانسان دیوه سر ،دوه سترګې دي ،په
دې متل کې چې کوم مفهوم ځای نیولی هغه یواځې
په متل پورې اړه لري اود قافیې تابع ګرزېدلی دی
اوبس .

(c) ketabton.com: The Digital Library

هينداري وهي

آشنامې کډه وکړه لارې وهي
له خواشينۍ مې زړه کوکارې وهي
بېلتون پرې زړې دغمونو کړي
دژوند په دښته مې شيدیارې وهي
خپله څېره ورته ښکارېږي پکې
وزه له ښکر سره هنداري وهي
غريب يې تل دزړه په وينو ګټي
شيخ يې په کلي کې تياري وهي
اوس چې په لاس کې ماشينګنې لري
دوی له کېبلو سره خواري وهي
د زاهدانو عدالت ته ګوره
له ځانه سل ځله هوشياري وهي
«لکه کاغی دزرکې غاړه کوي ۱
خپله يې هېره شوه بغارې وهي»
نجلۍ دعشق په نېزه وويشتمه
خياله له زړه مې وينې داري وهي

۱: کاغي دزرکې غاړه کوله خپله يې هېره شوه .
کاغی = کارګه=کاغ =کوړاغ =زاغ =کارغه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاړوګر راغلی یم

وعدې ته دې جانانه په ګودر راغلی یم
دا څه زېږی مهال دی ما زدیګر راغلی یم

انځورد سپینې خولې دې د غزل په بیه کاږم
دیدن ته دې مهینې په هنرراغلی یم

د عشق په پلوشو کې به دې وپېچمه ګله
ستا حسن ته ځرګنده لکه لمر راغلی یم

نغمې د بلبلانو که د مینې سرول وي
نوزه هم درته ګرانه په غومبر راغلی یم

ګرېوان مې که شکېدلای دی دزړه ښیښنه مې پاکه
خپه نشې له مانه چې ببر راغلی یم

کمځی دې که هرڅو مره بې اودې غوندې ماران دې
په دم یې اېلومه پاړوګر راغلی یم

ترڅو به د دسمال په اشارو سره غږېږو
د «خیال» مینه رسوا شوه په ډګر راغلی یم

(c) ketabton.com: The Digital Library

منه

زه له پېريانو تښتم ته راته دېب یادوې
خپله کوکارې وهې ماته مې غرېب یادوې
لاس دې په وینو سره دې، په بل تورونه وهې
لوړې مانې دې ګوره چې ماته جېب یادوې
ناصحه ځان بدلوه دوخت له منډو سره
زه دې ملا ته حیران ته دې تالېب یادوې
مرید دې وچې شونډې، تنهاک لاسونه ګرزي
اوس دې رښتیا نه مني ته ورته فرېب یادوې
مطربیه مه غږوه، زړې سندرې راته
زه یې نڅا نه غواړم ته یې پایزېب یادوې
ولې نصیبه زما، دژوندرقیبه زما
دمادعشق نیلي ته دېلتون کرېب یادوې ۱
د «خیال» دزړه بلبلې، ترمخ دې زنې ښکلې
زه یې منه بولمه چې ته یې سېب یادوې

۱: کرېب په وزن د «جېب» = رقاب (په آس
باندې د سپرېدلو لپاره د زین پایډل)
په کرېب کې د «ک» توری ساکن دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ازمویلې

څو به زمو ږ برخه وي د ډښتو په کېږدیو کې
ښارته خوو رتلای نشو ،لو یان دي په ما ڼیو کې
بیابه دي د سر د پا سه ټک و هي مېخونه
پا م کوه چې ولاړ نشې کابل ته په څپلیو کې
دغه ازمویلې دي لا نه دي پېژندلې
ساه له سرې با سي حرمونې په سلګیو کې
هلته کا نټینرې ګرموي د مرګ لپا ره
خښتې افغانان دي پخوي يې په بټیو کې
دلته هم په کلیو کې ژوندي سرو نه رېبي
ستړه د پښتون و هي اختیا ر يې په پردیو کې
وایي چې« هم بوره هم بد نامه شولې خوارې »۱
هر څه درنه ولاړل د ناولیو په نا ند ریو کې
ګوره چې« ډبرې هم کډې ته رغړې »خیاله ۲
مو ږ لکه ګلونه مړاوي کېږو په سپلیو کې

---

۱ : هم بوره هم بدنامه شوه
۲ : ډبرې هم کډې ځای ته رغړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مارچيچلی

ستا دمخ په شیشه سره او سپین ځلېږي
که رنګونه په هنداره کې ماتېږي
ګرانه بیا درته راستون شوم مجبوري ده
«مات لاسونه خپلې غاړې ته ورلوېږي»۱
پټې خولې مې د سولګیو پټ خوندي کړ
«مارچیچلی خو ، له پرې نه وبرېږي»۲
«که رښتیا دې یاره زړه راباندې سوځي ۳
له رندو سترګونه، هم او ښکې بهېږي»
درنګ په درنګ دوخت شېبې راڅخه تښتي
لنډ ژوندون دی د پناه په لور ښو ېږي
یو وار راشه چې ګلونه درته ویړ کړم
د سر «سترګې په بڼو کله درنېږي»۴
دزړه مینه په ډګر راسره وکړه
وايي «شنې خوځه په غلا نه خوړې کېږي»۵
خدای دې مه خوږوه هسې رنګه یاره
لکه «خیال» دې چې په مینه کې ځورېږي

۱: مات لاسونه غاړې ته لوېږي .
۲ مارچیچلی له پرې څخه وبرېږي
۳ : که زړه سوځي له رندو سترګو نه هم اوښکې بهېږي.
۴ : سترګې په بڼو نه درنېږي .
۵ :شنې په غلا نه چیچل کېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

آونګ

دا خوږ سیوري دچادي چې په څنګ راسره ځي
زما دوطن خیال دی په غورځنګ راسره ځي
په سترګو یې که نشمه لیدلای له بهره
دفکر په هنداره کې یې رنګ راسره ځي
دنوروپه ګېډه یوبه یې ورنکړمه پانه
دد ښتو هریوبوټی یې لوه نګ را سره ځي
افسوس دی چې یې وینمه بې شمېره پرهارونه
له ښاره ترمناره پورې ړنګ راسره ځي
دګردې دنیاګۍ په سر ارامه ارامي ده
یو اځې د پښتون په کورکې جنګ راسره ځي
ببرۍ دژوندانه مې ډوبوي دغم په سیندکې
دهرې څپې غاړې ته نهنګ راسره ځي
که نوم مې د شېرینې تش په ژبه باندې راشي
له پاسه مې په سرباندې کلنګ راسره ځي
زما نصیب ته وګوره چې مارله مرګه بچ کړم
دننې په لستونې کې اورنګ راسره ځي
هډوکې مې د مړیو نښتېځي غوړي ترې باسي
دا پورې ګاونډی لکه آونګ راسره ځي
متل دی «چې درانه بارونه وړي خوراک یې ځوځ وي»
د «خیال» کډه په شاباندې ملنګ راسره ځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ټپونو غلبېل

تږی د وصال یم شرابونه ماته مه راوړه
زه لېوال د مینې یم جامونه ماته مه راوړه
راشه په سینه مې د ټپونو غلبېل وګوره
سر ترنوکه څړیکه یم دردونه ماته مه راوړه
موم غوندې بدلېږمه د ښکلو په منګولو کې
پام کوه چې وانه وړم لاسونه ماته مه راوړه
ګرانې ته زما د زړه ګاڼه یې پسول څه کوې
خپله ښایسته یې سینګارونه ماته مه راوړه
ژرنده د ناورین زما د سر د پاسه ګرزي
پر بېړده د ویرباده نورغمونه ماته مه راوړه
زه د و مره تنکی شوم چې د مچ پښې مې ژوبل کړي
بس دی د خیال عشقه پرهارونه ماته مه راوړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بربښناګانې

بيا به پسرلی شي ميناګانې به راځي
توري شپې به لېږدي رڼاګانې به راځي
واورې به خپل سپين کفن ور ونغاړي له مځکې
خاندي به ګلونه ښکلاګانې به راځي
روغي به شي بيا دغه نوکاري د سېليو
څانګې به شي پېغلې نڅاګانې به راځي
پاس به د وريېځو درمندونه په ګډا شي
ګرزي به پړکونه ،بربښناګانې به راځي
شنه به چمنونه شي شنبلې به زرغونه شي
مستې توتکۍ اوبوراګانې به راځي
بيا به د پرديو تېپوسانو پوځ ووهي
باغ ته د توتيانو بلواګانې به راځي
بيا به ګودرونه په منګيو ښايسته شي
«خيال» به ورته ګوري خنداګانې به راځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شهسوار «سنګروال» د ښکلي شعر په اقتفا

چا په مخه کړې یو

مور خولا ترا وسه ولولو په مخه کړې یو
سپک د سیند ځګونه شو وڅپو په مخه کړې یو
توره مو له تېکې نه د بل په امر وزې
باتې د زمري وهو بیزو په مخه کړې یو
نن چې د پېرو ونو کچ کولو زمانه ده
خپل کورونه نلرو خېمو په مخه کړې یو
خېړو په مرچل باندې سرونه مو په لپو کې
پایلې ته یې نه ګورو، ولجو په مخه کړې یو
څو به زمور سترګې وې د نورو په جېبونو کې
هر څه رانه پاته دې پیسو په مخه کړې یو
مور خولا ترا وسه د خپل سر په بیه پوه نه یو
ځکه هدیرو ته جنازو په مخه کړې یو
هسې خود خپلې ارادې خبرې کاندو
«خیاله» چې خپه نشې پردو په مخه کړې یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

برمته

چې مو غوښته ستا په زړه کې سمندره
دنهنګ په خوله کې ولاړه مرغلره
غمه ستونی مې له غربوه څخه ډک دی
نه مې چیغه له خولې وزي نه سندره
هرې خواته مې که بیا یې درسره یم
زما زړه دې برمته ونیو دلبره
څو چې ته یې ګودرونه ښایسته وي
خوند خو تا واخست زېړیه مازدیګره
موړ دې هېرشوو په مانیو کې راګرزې
«یو دې بام دوه دې هواوې دې اختره»۱
«اوښ ته وایي چې اورمېږ دې ولې کوږ دی
وایي کوم ځای مې سم ګورې زورورە»۲
«چې یې لو ته خوښه نه وې دلوګرې ۳
لور په لوټه تېروي نه په ډبره»
ترړټلې «خیال» خو ته ښه یې پېژوانه
چې دیار په مخ زنګېږې بختوره

۱: یو بام دوه هواوې .
۲ :اوښ ته یې وېل چې غاړه دې ولې کږه ده،وېل یې
کوم ځای مې سم دی.
۳:دلوګرې چې لو ته زړه نه وې لور په لوټه تېروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوب

خوب وینم زنګېږمه له تا سره په تال کې
لاس مې دې په غاړه کې وي سترګې مې په خال کې
څنې دې زما له مړوندنو سره لوبې کړي
بوی دې دعطرونو وي چلېږي په شمال کې
دېب له پاسه راشي ما په خوله کې درنه یوسي
ته را څخه پاته شې ویده په زرغون شال کې
غرونو ته مې یوسي په یوغار کې مې ایسار کړي
سرا وپښې مې دواړه سره ونغاړي په جال کې
توره تره ږمۍ وي تش یادونه ستا رڼاوي
سم له دې بلاوو سره ښکېل یم په جنجال کې
خپله یې له داړو څخه وینې دانسان ځي
زه یې رانیولی یم دمینې په وبال کې
وایي چې نوته دښاپېریو مینه څه کړې
سر به پکې وبایلې دښکلو په وصال کې
ته د ادم زوی یې ښاپېرۍ خو دډېبانودي
تاسې شاته پاته یاست له موږ نه په کمال کې
کله چې راویښ شومه له خوبه څخه «خیاله»
فکرمې له دېب سره وو زړه مې په جمال کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چيغه

کله چې خاني لرم، په زړه کې کېميني لرم
اوس چې ملنګي لرم، غرور د پاچاهي لرم
زه که پرد بسي لرمه، دغه بد مرغي لرم
نن خوبې وسي لرم، په کلې کې پردي لرم
بيابه توره وباسمه، زړه مې لا ياغي لرم
متې افغاني لرم، منګولې دزمري لرم
فکر د زلمي لرمه، شوق د پسرلي لرم
عشق د موسيقي لرمه ويارېې تاريخي لرم
دود، دخوا خوږي لرمه، مينه انساني لرم
شورلرم مستي لرمه، خوی د غرځني لرم
«خياله» څه خواري لرمه مستانه شاعری لرم
توره مېداني لرمه، چيغه توپاني لرم

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېغور

پتنګ ومانه په ځان دمينې تور
اوس يې شمعه کړوي په سر د اور
د بوه ټوله د رڼا په بيه درومې
خوپلتې خوارې ته پاته شې مخ تور
دا انګار به شي ترخپلو ايرولاندې
چې سپرغۍ له ځانه وبشي لورپه لور
په لمن يې دبارو توغبار ګرزې
ددې بڼ ګلان به کله شي سمسور
دلوونګو فصل لمرپه زړښت سپاري
خود غچ غبار يې پېټې شي د لور
که داشته تودوخي ځان ته خوندي نکړي
سره سکروټه شي پخپله سوی سکور
دماليار په مخ کې چوتکې غوټۍ بښکل کړي
خوياد ېږې يې بلبلو ته پېغور
«وزه خلاصه شوه په تېښته له لېوه نه
دقصاب چړې ته ورغله په کور»۱
چې په ببخ کې ورته کېږدي اومې خښتې
«خياله»تخت يې له بنسټه شي نسکور

۱: وزه (بوزه) له لېوه څخه خلاصه شوه
دقصاب کره ورتنوتله .

(c) ketabton.com: The Digital Library

رنځور

په هره خوا چې ځمه دی ضرور را سره ځي
د یار د مینې غم دی لکه نور را سره ځي
هر څوېې که دزړه له منخه وباسمه بېرته
د فکر په پرده باندې انځور را سره ځي
د زلفو هره څوکه یې لشکه د غو مبسې
پخپله په نخرو لکه تربور را سره ځي
د حق لېونۍ چیغه مې په ژبه باندې ګرزي
له دار سره مې برخه د منصور را سره ځي
د اښکلي چې زه وینم د ها لند په روتردام کې
ارمان دی چې په مینه کې غرور را سره ځي
قفس مې د پښتیو شو د فیل تر پښو لاندې
د «خیال» د زړه بلبل پکې رنځور را سره ځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

چېرې ولاړې

نه دې اورم له راډيونه
نه دې غږ له ټلوېزيونه
نه دې لوست په ښوونځي کې
نه دې څرک له پوهنتونه
نه دې شتون په سېنما کې
رټل شوې له روغتونه
نه دې توری په دفتر کې
ترې تم له کتابتونه
اې د «خيال» د ادې ژبې
چېرې ولاړې له پښتونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاڅون

زېړی ګل یم له ازغي سره زرغون شوم
د خاټول غوندې په زړه کې ځګرخون شوم
کړی شپه د غم ګلۍ را باندې اوري
پانې پانې په لمن د سباوون شوم
د تو کم تو پیر مې نه وو خدای خوشته دی
د دښمن په ځنځیرونو کې پښتون شوم
د لیلا د کوڅې سپي را پسې غاپي
زه شکېدلای ګرېوان ګرزمه مجنون شوم
د دېب سیوری مې د سرد پاسه ګرزي
له بابته یې په خوله باندې زبون شوم
اوس مې چیغه بندولای نشي «خیاله»
چې په پټه خوله کې زوږ وم ه پاڅون شوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تندي کې مې چې ګورې هره ګونځه
دغه ټولې دي د تا د عشق له رنځه
ستا د سترګو د ښو ویشتلې غشې
بېرته و باسه زما د زړه له منځه

، ،

که هر څو مره نوم و تلی په جهاد یې
په وهلو ټکولو کې استاد یې
چې کورونه ورانوې په هوانونو
قوماندانه مجاهد نه یې جلاد یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

، ،

ته خو ،ښه یې چې غندلای یې شې واړه
دغه سرې او شنې دښمنې غدۍ دواړه
دی به څه کړي چې پخپله یې ترړلې
په دایوه خواکې لکۍ په بله غاړه

، ،

دغه لوړې څوپوړیزې ودانۍ
دکابل په هره برخه کې ماڼۍ
تاله کومه کړې ببره قوماندانه
نه دې مال وو نه دې پوهه نه ګډۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

نغارې

پیالې راډکوه چې نازنینې ته ورځم
دګلو دګېډۍ غوندې رنګینې ته ورځم
«زمانصیب ته ګوره چې غنم مې شي وربشې»
په لاره کې پیرې دي چې وربښمینې ته ورځم
متل دی چې «دګوډې لار په ژرنده ورغلې»
زما دغه مزل دی دیار مینې ته ورځم
«اوبه چې ترسرپورته شي څه یوه نېزه څه دوه یې»
ډوبېږم که رسېږمه سنګینې ته ورځم
دکلې په کوڅوکې نغارې دې غږوه یې
د لمردپلوشې په شانې سپینې ته ورځم
دلرې نه وا ټښن دی په شښبویې لنډومه
دعشق برخه خوږه ده چه شیرینې ته ورځم
پیغام مې ورته یوسه ترکوڅې دوصال باده
په مینه ور روان یمه مهینې ته ورځم
هرڅویې که داسیمي دي وښنلې تنزیمونو
د«خیال» دغه تکل دی خپلې وینې ته ورځم

(c) ketabton.com: The Digital Library

تربور

بلبل په چيغو چيغو ځي غونچې د ګلو چور
ګلاب په زړه ټپي ښکارې ربدی په وينو سور
د پرخو رنې اوښکې له غوټيو راڅڅېږي
ګل تاج له سرنه ورکړ بوراتېښتې ته مجبور
په ماپسې لا ګرزي ځارګران د ګاونډيو
په لوټويې راماته کړه هنداره د شعور
په سر به دې بلا شي ځويې زهر وي په خوله کې
زموږ خوتجربه ده «دلستونې د منګور»١
نن تول د عدالت د مصلحت په تله کېږي
د حق نارې وهي په دارختلی دی منصور
هرڅوک په دې نړۍ کې اول خپله وينه پالي
يوازې پښتانه دي چې د ښمن ګڼي تربور
يوتوره په لاس ګرزوي بل ګوته په ماشه ږدي
نن جنګ زموږ په برخه ګرزېدلی دی دستور
خوبېرته که دامات زړونه راټول شي سره «خياله»
دا اور به دبارو تو شي ګلونه د تنور

١: منګور = مار (دخوست په ځنې ولسواليوکې
منګير ورته وايي موږد دبوال ګړندي ته هم
منګور وايو چې ترچرمشکۍ لږ کچنی دی په
خونوکې پيداکېږي او هغه يې بې ضرره دی .)

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیبره !

که هرڅو مره دې نوم لوړ شمله دې بره
تورکاغان درباندې وختل خیبره
چې د استاد جګو څوکو ولکه غواړي
د ښمنان درته رادرومې له بهره
ستاعزت له هرڅه پورته وو افغانه
فلک څه چارې در وکولې ستره
ته یې تل په توره وګټې پښتونه
د ملاغشی دې مات شي په خبره
د مرګي وبا دې روږدې شوه په وینه
نیم په لره باندې وژني نیم په بره
چې د خولې ګوله دې خوري ته ورته ګورې
ستاتر وچوشونډو جارشمه نهره
زه خو هسې رنګه هوډ لرم وطنه
چې دې پت درسره پالم تر ټکره
په جنت کې به مې هم د هیلو کور یې
د «خیال »ګل غوندې هیواده دزړه سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

منجله

په زړګي کې مې اورونه دې خراب یم
د وطن په مینه پوخ لکه کباب یم
د بېلتون غمونو هسې رنګ نری کړم
چې له پوف سره ماتېږمه حباب یم
لا ترڅو مې څوروې د مینې رنځه
تن مې وګوره له غمه وچ رباب یم
«ړومبنیه عقله کاشکې چې ورو ستی وای»
اوس خوښکېل په منجله کې د ګرداب یم
په دې پټه خوله مې پروت برغولی ښه دی
کنه زه خو له اوله انقلاب یم
راشه وڅېړه د «خیال» د زړه دفترې
چې د غم د بدو پېښو یو کتاب یم

(c) ketabton.com: The Digital Library

غمازرائي

دښکلو میره څومره په نازرائي
لکه بلبله په مست آوازرائي
په سپینو لېڅو په سرو منګلو
دزړونو ښکارته دغرونو باز رائي
څټه درخوده په شوق مینه
دعشق رباب ته لکه شاباز رائي
اتڼ یې زده دی ډول یې خوښیږي
سندرې بولې په وخت دساز رائي
زمادهیلو سپینه کوتره
دزړه شاهین ته په لوړپروازرائي
په مړوکتو کې اورونه وېښې
دمینې جنګ ته نوی آغازرائي
لارې به څارو ، غمجنه «خیاله»
مینه به پالو چې بیا غمازرائي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخاپولو جنډې

والوزئ وريېځواو راولونې زمزم
وشيندې په پاڼو مرغلرې دشبنم
ښکارې دخاپولو دجنډو د رپېدونه
رابه شي ګلشن ته نوی دورد پرتم
مستې به نغمې شي اورامستې به بلبلې
پورته به شي ببرته تورې لړې دتورتم
بيابه وي دښکلوتوتکيواتڼونه
ببرته به دزاڼو کتارونه شي راتم
ناخي به ګلونه اوراپاخي به عطرونه
ولاړې به شي ببرته دغه دوړې دماتم
اورې به دپرخومرجانونه په شنبليو
ګرزي به له «خيال» سره راګرزي به صنم

(c) ketabton.com: The Digital Library

انصاف

په یوه پښه ولاړیم د ګل پېټي مې په سر
رېدی د پسرلي یمه نڅېږم لروبر
د ډښتو په لمنو بې اوبو راز رغونېږم
باران که په ما نه اوري ولاړیمه نهر
ګهیځ راباندې ولوروي پرخې مرغلرې
ډېر ژر یې پلوشې راڅخه تښتوي د لمر
نسیم یې د شمال څپو ته وېشي په هواکې
ورمې، مې په عطرونو کې د مشکو د عنبر
ترڅو چې زه غوټۍ او سم له سترګو الونیا یم
که وخاندمه وړانګو ته مانه پرېږدي خطر
له ښخه مې ور وشکوي ځواني مې نیمه خوا کړي
په زلفو کې مې وټومبي پیمخې په هنر
سوکه سوکه مې پېغلې د تندي د ښکلا سیال کړي
له ځان سره مې لېږدوي ویالې ته برابر
خوښې او خنداګانې خوکوي د کلې مستې
رازونه وې له ما سره د نجونو د ګودر
خواله مې له سپین مخ او له سروشونډو سره کېږي
ترڅو چې زه تازه یمه پالي مې زوروز
چې مړاوی شم، ماپانې پانې ورژوي ښکلي
په ګوتو کې مې مروړي بیا مې واچوي بهر
انصاف د بند ګانو خو همدغسې وي «خیاله»
چې ګټه ورته نلرم وهي مې په ډګر

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرتله

ستا د زلفو د ولول دغه تعبیر دی
چې زما په برخه تل د عشق ځنځیر دی
که هر څو یې پرتله کړمه په شعر کې
تر سپوږمۍ دې ښایسته د مخ تصویر دی
چې په جیب کې یې ټاپې وې د تورونو
نن یې جام په لاس نیولی هغه پیر دی
مریدانو یې اسرې ورته راوړې
د دانې حریص پخپله په دام ګیر دی
چې زما د وطن واګې رانه غواړي
د دې سرو او شنو غدیو څه تو پیر دی
«هګۍ دلته اچوي کوټ کوټ یې هلته»
د بهیر په برخه دغه رنګه میر دی
چې منګولې یې د «خیال» په وینو سرې وې
هغه بیا زموږ په کلي کې آمیر دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوه نګ

بيامې د برېښنا په شانې تېره شوې په ځنګ
اوړې په سوکه سوکه را اوړې په غورزنګ
لاردې ترګودره ده زموږ دکورله مخې
درومې په وربوزباندې،رادرومې رنګ په رنګ
ونه دچنارلرې، ښايست دې دنرګسو
خوله دې سپينه پوڅه ده، په شونډوکې دې بنګ۱
ستاځنې دمشکو اوګلونوخوشبويي لري
وشينده عطرونه اوراوپاشه لوه نګ
کوردې رانږدې شه لا ،غمونه دې شه لرې
مينه د زړګي راکړه، له سترګوسره جنګ
ستائوانې دې ښکلې وي دخيال ګرېوان دې څيرې
ګرزم له درخوسره راګرزمه ملنګ

---

۱ : پوڅه = پنير

(c) ketabton.com: The Digital Library

شات

نه دې بولې شته نه لاړې نه دې پچه
خوهرشی مرداروې ناولیه مچه
دمچۍ غولوته وګوره چې شات دي
پاچهان يې تل څټي په زياته کچه
دوربښمودچنجيوخولاوياړدي
چې يې اغوندي هرخان دبل له غچه
ناخبره يې ستاخوندپه ژبه وکوت
دیارخوله دې و رترخه کړه دغم مرچه
ناپوهي هغه بلاده که پې واوړې
تل به لاس ترزنې ناست يې برخه وچه
نه دې شات وي نه وربښم نه پلاوونه
آزادژونددې وي په پټ کې بې له کوچه
ستادسترګودکجلودارو راکړه
زماتورې سترګې سرې دعشق له لچه۱
لابه څودرپسې ګرزمه ستومانه
خدای دې مه لره د«خیال» له غوټې بچه

۱: لچ = دسترګوناروغي .
دايوه ساري ناروغي وه چې پخوا په کليوکې ډېره
زياته وه دپښتوژبې په لنډيواوکاکړي غاړوکې يې
ډېره يادونه شوې لکه :
شينخالۍ په کلې ولاړه
يابه لچ راوړي يا غاړه
غاړه = والګی=ريزش ،زکام، کله په سکاروې هم اوړي
غاړه =آواز=سندره لکه: «پلانی ښې غاړې لري»
غاړه = غړۍ
غاړه = څنډه ،لکه دګودرغاړه اونور .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناغه

بیرغ به دې په سترګو ښکلو مه چې درځم
ګلونه به له تانه جارومه چې درځم
ناغه مې دزړه سردرته ساتلې دی هیواده
ګیلې دې په لېمو باندې منمه چې درځم
دمینې ولولې دې چې رسوا را څخه نشي
په خونه دسینه کې یې ساتمه چې درځم
تصویر دې لکه ګل دپسرلي افغانستانه
دفکر په زانګو کې زنګومه چې درځم
په فال باندې ایمان به په یرغوې کې خوندي کړم
تقدیردی په تدبیرېې اړومه چې درځم
چې ستا دزړه باورد «خیال» په مینه باندې وشي
له سترګو څخه اوښکې تویومه چې درځم

(c) ketabton.com: The Digital Library

سکڼې ماښام

سترګي دې سرې، ښه دې ژېړه، زلفې دې سپورې
تر مخ دې جارشم ولې خپه یې د سپوږمۍ خورې
پلوشې تښتي لمرپناه کېږي رڼا ډوبېږي
سکڼې ماښام دی شنه یې لمنه رڼه یې ستورې
اوس لاخزان دی شنبلې دې مړاوې سبلۍ چلېږي
په باغ کې نشته زېړی ګلونه څانګې سمسورې
زړه مې خپه دی دژوند ولجه مې دغم توښه ده
په ښارکې غله دې تېرې را ولې زما په لورې
تل خوبه نه وي د ويرد پېښو هسې ناخوالې
پښتانه وايي«کاسې د کبرآخر نسکورې»۱
دغه نړۍ ده په لوړاوځوړکې ترڅو چې پايو
«وايي چې نه مرې لا به يې واورې» تردې لانورې۲
شپه به رانغاړي د پلوپيڅې ترسباوونه
بيابه په بڼ کې غوټۍ غوړېږي پرخې به اورې
ته به د زلفو عطرونه وېښې وړانګې به لونې
پېکی به ږمنځ کړې سترګې به تورې ګاڼه درپورې
وږمې به ګرزي ګېډۍ به خاندي څانګې به ناڅي
زانې به راشي «خيال»به اتڼ کړي ته به يې ګورې

۱: د کبر کاسه نسکوره وي .
۲: چې نه مرې لا به واورې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

توښه

ماته وایي په خلوت شه دنیا پرېږده
ددوزخ د اورله وېرې څخه رېږده
وایي ژوند لکه د سیند څپه تېرېږي
دا سپېره نړۍ فاني ده ځنې لېږده
شیخ پخپله نعمتونه دلې غواړي
بل ته وایي ددې رنګې توښه ورې ږده
که یې ورسېږي وس ترکومې ښکلې
په مننه یې نیولې ور ته غېږده
زه چې پل دیارد کلې په لور ږدمه
ډاروي مې چې ګناه به لري مې ږده
اوس که غواړې چې ماوپېژنې ځوانه
نود «س» په ځای د سیال په سرکې «خ» ږده
«خیاله»لار خود چړوپه څوکو نه ده
دانصاف په سمه کرښه قدم کېږده

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغم مېچنې

شپې درپسې شمېرمه دلبره راشه بیا
زما دسترګو توره دزړه سره راشه بیا
دمار اوده اسانه ده لتهکې په موږ روږدې ۱
درمل ته یې حیران یم پارګره راشه بیا
چې وار دې خطا نشي زه به لارې درته څارم
منګی په اوږو کېږده ترګودره راشه بیا
«بنګړي په کې ماتېږي دیارۍ دغه دستور دی»۲
پخلا به دې کړم ببرته مروره راشه بیا
«سکروټې په ببوزې باندې نشي سرېدلای» ۳
خپل چم راته راوښیه هنره راشه بیا
لمن دتره ږمیو په ګلونه راخوره ده
ګلشن په تارنهاده برېځره راشه بیا
لشکې دبنهولکه مرمې راباندې اوري
ټپونه مې شرېږي درمانګره راشه بیا
ترڅو به لا مېچنې په موږ ګرزي دغمونو
د«خیال»سترګې په لاره دې اختره راشه بیا

۱: لتهکه = دوه سری مار
۲: په یارۍ کې بنګړي ماتېږي .
۳: سکروټې په ببوزې نه سرېږي .
ببوزی = پکی = بادپکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

سپم

ماته راکړه لږ د مینې مست شراب
چې مې وباسي له زړه څخه خناب
هریو ول دې ځنځیري لیکلی خط دی
چې مې ولوست ستا د زلفو درست کتاب
دا چې شنه چپنه اغوندې چنګښې
ستا په لوبو باندې پوه یو په حساب
ستنې خپله سپم نیولی وو سپښسي ته
په ټپي زړګي یې ننوت تناب
«چې کرې هغه به وریبې کرکره»
دژوند فصل دی وبال وې که ثواب
په نیلي غوندې خولۍ یې خطا مشه
د اوبو په سرپوستوکی دی حباب
لا د سرسلامتي دلیلا غواړم
که هرڅو یې کړم دعشق په اور کباب
دادې څه لېونۍ مینه وکړه «خیاله»
چې یې وتوړلې وچ لکه رباب

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګودره

د نور چینه دې وچه مه شه لمره درسره یم
دا وړانګې چې را لېږې خیالیګره درسره یم
چې پټ دې له بې پتونه خوندي اوسي وطنه
ستامینې ته راغلی یم ځګره درسره یم
یو غږ د جګو غرونو یم له ګران افغانستان نه
له کوټې ترکابله پېښوره درسره یم
د شعر په ولولو کې به دې هم را سره پالم
له لاسه به دې ورنکړم ډګره درسره یم
چې بیا دې څوک په وینو باندې ونه لړي غاړې
عزت ته دې ولاړیمه ګودره درسره یم
د خیال د سرشمله یې تل ترتله هسکه اوسې
زما دهیوادعشقه د زړه سره درسره یم

(c) ketabton.com: The Digital Library

کارمساله کوي

سرپه اوږو ګرزوي پتنګ بلې ډېوې ته ځي
زړه يې په لمبه ايښی دمينې تماشې ته ځي
«څوک چې ورته ووايي افغانه غوږدې سپي يووړ
خپل غوږونه، نه ګوري په منډه د سپي خولې ته ځي»
څه ګټه لنجرومې ته چې خپله خوله يې توره کړه
ښه خوسلايي ده له رنجوسره لېمې ته ځي
وار دی دشيخانو دبربنډو ګناهونو يې
پام يې له پيالې سره لاسونه يې تسپې ته ځي
«خواره دې شي مينځه چې دمينځې کالي وينځي»
ګوره پهلوان ته دلاسپوڅې ارادې ته ځي
«چاري مساله کوي اولاپي يې بي وهي»
تورې پښتانه وهي وياړونه يې شملې ته ځي
وايي«دمېږي لپاره پرخه هم توپان شي »
«خيال» غريب ته ګوره چې دهري بلا خولې ته ځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

په زړه کې شور لرم بلوا غواړي
لېونۍ مينه برملا غواړي
د زمانې هسې دستور ته ګوره
«بېره زما واک يې ملا غواړي»

چې د حسن خان دې راغی زه يې ګروکړم
د بڼو په بزګرانو دې هم لوکړم
او س غوبل د بېلتانه را باندې ګرزي
د الف په شانې سيخ وم عشق دې «و» کړم

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دېب سیوری

نوم دې لښته رنګ او بوی دې د ګلاب
جام د بنګويې مستي دې د شراب
زما زړه پرې غړوي د عشق سندرې
تورې زلفې دې تارونه د رباب
د منشور غوندې يې وېښي په هرلورې
پسرلی دی د رنګونو ښکلی باب
دا زموږ انار که څومره خوندوردې
خو د دوئ خورمابه اخلو په ثواب
«که وروري سره کوو دغه متل دی ١
« چې ترمنځه به تاکلی وي حساب
اوس ملا د خپل چړي په چيغه د رومي
زړه مې ځکه شو دغم په اورکباب
دغه د روند سيوری خو بيادهغه دېب دی
چې ښايست د شاپېری يې کړ خراب
چې يې تېرکړ د زندان په پنجروکې
همدغومره وود «خيال» غريب شباب

١: وروري به کوو حساب ترمنځه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لټون

چېته مروره ده په غرو ،ورپسې ګرځم
څه وکړم مين يم په پلمو ورپسې ګرځم
ګرځمه په دښتو او راګرځم په غونډيو
سترې او ستومانه په غرموورپسې ګرځم
«وزمه له کلې خوله نرخه وتی نشم» ۱
دغه زموږ دود دی په کلو ،ورپسې ګرځم
ځارم ګودرونه او راغوارمه باغونه
سپورورپسې نه ځمه په پښوورپسې ګرځم
وايي چې«مړه ګېډه فارسي وايي»کابله ۲
زه خو په هرځای کې په پښتوورپسې ګرځم
شونډې يې موسکالرې لېمې يې مرورې
«خياله»که خپه وه په توبوورپسې ګرځم

۱: له کلې ووزه له نرخه مه وزه
۲ : مړه ګېډه فارسي وايي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیواد ته

که مې سر دی که مې مال دی که مې تن دی
له دې ټولو څخه خوږ راته وطن دی
د جنت د نعمتونو نښانې دي
که یې دښته که یې غر دی که چمن دی
و یاړ او پت مې له هیواد سره تړلې
که دا نه وي نو منلی مې کفن دی
نور څه نشته چې یې جار کړمه له خاورې
او س مې نذر ورته ایښی خپل بدن دی
که هر څو مره ګوزارونه یې خوړلې
لا تر اوسه له هر چا څخه پتمن دی
که یې لرې شم له غېږې هم د باندې
زما زړه یې په نامه باندې مین دی
زرد چو بې ته زبېړ لرګی مه وایه زیاره
په پښتو ژبه کې دغه کور کمن دی
د «خیال» زبېړ زبېښلی مخ سپېره یې بڼه
د وطن د عشق له غمه لوغړن دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

پسرلي ته

دبهارموسمه زېرى مې درباندې
نندارې ته دې رنگونه راروان دې
رنې پرخې امېلونه درته پېې
په گلابوکې عطرونه درته خاندې
پورته گرزې درمندونه د وريېځو
لاندې گڼې مرغلرې دباران دې
پلوشې دې ښکلوي د ونو څڼې
دغوټيو امېلونه دې غړواندې

۳۱

خوافسوس دى لاتراوسه پسرليه
له هواخخه مرمي را ،اوري لاندې
لاټانکونه ورانوي دخلکوخونې
په هرلورې ژړاګانې دي ياساندې
لاسرونه پرېکوي دبل په امر
غليمان مولاد وينو په ارمان دې
«دانړۍ خوپه امېدخوړله کېږي»
«غرکه لوړدى لارېې شته ده په سرباندې»
«وايې ژرنده که دپلارده هم په وارده»
داولاړبهيربه ببرته ځي په وړاندې
بيابه تالندې بربښناوې سره ناخي
شين توتيان به اتڼونه درته کاندې
«خيال»به بيادسباوون گلونه ستايي
د گلشن وږمې به گرزي لاندې باندې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیوروپ نجونې دې مستې اوبربنډې
خپلې څنې پرې کوي لمنې لنډې
دلته مینه کول عیب نه یادېږي
خو زما په اوږو باردې دغم پنډې

«وایي چې اوبه که څومره زورلري
ځمکه ورته خپله هومره سورلري»
وینه یې که هرڅومره ارزانه ده
مرګ دپښتنوخوګوره پورلري

۸۸

ستاداتورې تورې سترګې زما خوښې
زوړ دستوردې ګرزوي راڅخه ګوښې
یووارراشه له نژدې مې تپوس وکړه
«یاردیاردپاره خورې دغوايي غوښې»

ستامینه مې په وینه کې روانه په سیالي ده
پالنه دې په ما افغانستانه په سیالي ده
حیران یمه دوران دزمانې ته چې را اوړي
«میړانه په سیالي وه اوس سپېتانه په سیالي ده»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرم نشته

په زړه باندې رنځور یمه صنم را سره نشته
د رمل ته یې حیران یمه ملهم را سر نشته
په مړینې نڅاګانې دژوندیو په ماکاندي
تر او سه هم لا فکر دتوکم را سره نشته !
چې برخې سره وېښې تل زما پله وې سپکه
خپل حق غوښتلی نشمه قلم را سره نشته
د بل په ژبه وېلای شم سندرې او شعرونه
پښتون یمه د خپلې ژبې غم را سره نشته !
د حسن رنګینې مې له بارو تو سره ولاړې
بې رنګه پسرلی یمه موسم را سره نشته
هرچاته مې چې لاس دیارانې ورغزولی
په لاس کې یې خنجر نیولی سم را سره نشته
نورمه وژنه صیاده فریادونه دبلبلو
د صبر کاسه ډکه شوله زغم را سره نشته
«هم غل وایي چې غله دي هم کوربه وایي چې غله دي
جزا خوبه یې «خیال» ګالي چې ګرم را سره نشته

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شهسوار «سنګروال» د ښکلي شعر په اقتفا

برېښوکۍ

ښکلی سباوون وو ما زدیګر وخوړ
توري تروږمۍ را څخه لمر وخوړ
باغ مو د خزان سپلیو وڅانډه
ږیرو له منګیونه ګودر وخوړ
بیا مو په دې غرونو کې وباګرزي
ژوند د پښتنو یې لروبر وخوړ
روږدي شوه په کلیو او کوڅو کې
سم یې له وسلو سره لښکر وخوړ
وا یې زمانه اخره شوې ده
ګوره چې ګیدړې هم زمري وخوړ
د ېب د شورویانو خولا څه کوې
توغ د آزادۍ یې برابر وخوړ
جار دې شم هیواده «خیال» ته وخانده
ستا د عشق غمونو خو مې سر وخوړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملايکې

چې هرې خواته خوځمه پیرې راسره ځي
ددوواوړوله پاسه پرښتې راسره ځي
زما دعملونو حسابونه راته لیکي
د ورځې ترماښامه او دښپې راسره ځي
که زه پخپله سم یمه نو ښه مې راته کاږي
خو پل چې بې ګودره ږدم کږې راسره ځي
چې کورته راروان شمه په سترګوکې مې څاري
له ست کولو پرته مېلمنې راسره ځي
که ښې چارې مې ولیکي دښۍ اوږې ملکه
په ورځ داخرت کې به پیالې راسره ځي
غلمان به په ماڼیوکې نڅاوې سره کاندي
د حوروبه وربښمینې کجاوې راسره ځي
دباغ په رنګینوکې به سندرې سره بولو
پیالې به دشرابو پیمانې راسره ځي

ډولونه ربابون به غږېږي هرې خواته
اتڼ خومې کلتوردزمانې رسره راسره ځي
له پاسه به دشاتو بارانونه په ما اورې
دلاندې په ویالوکې به شیدې راسره ځي
شیطان به ددوزخ له پنجروڅخه راګورې
دمشکواوعنبروبه وږمې راسره ځي
خوبرخه ددنیا مې له ازله خواره شوې
دژوند په هره پښه کې خطرې راسره ځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیوې بلا په خوله کې یم په بله باندې اوړم
چې کومې خواته ځمه زولنې راسره ځي
زما په ګرېوانه باندې د اوښکو مرغلرې
د سترګوله چینوڅخه رڼې راسره ځي
دااوس مې په ټټر باندې مېچنې ګرزي خیاله۱
ډ ګرته چې راووزم زلزیلې راسره ځي

۱: مېچن = دلاس ژرنده =بې اوبوژرنده .
مېچنه په لاس تاوېږي ، اوړه یې لوا ړ دي او
ارغستلې یا اوګره ترې جوړوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاشکې

زه به درشم چې ګلونه درنه جار کړم
دلوونګو خوشبويي به دې نثار کړم
لکه ته چې ځنګه ژوبل شوې هيواده
زه پخپله ستا غمونو هسې خوار کړم
چې دې ياد په هر محفل کې چېرې وشي
خدای خو شته دی په نامه دې افتخار کړم
د وجود وينه مې ستاد سرخيرات شه
که دا غرونه اورغونه دې ګلزار کړم
ستاله دغه لوربينې نه مننه
چې د مينې په بهير کې دې مهار کړم
کاشکې زړه مې د نظمونو تو منه مومي
چې د شعر په مرغلرو دې سينګار کړم
چې دا هره يوه غدۍ درباندې راغله
ستا په مينه کې يې شومه د انګار کړم
تل د «خيال» په زړه کې دغه ارمان ګرزي
چې دې غاړې ته زېړي ګلونه هار کړم

(c) ketabton.com: The Digital Library

پایله

دزاهد په خوله کې ګرزي سپینې حورې
دجنت په نعمتونو کې مشهورې
دی پخپله نذرانې ګڼي په ګوتو
مورېته وایي چې وهئ په جنګ کې تورې
اوس یې پای شو دهیوادلپاره دغه
چې له خپلو ځالو ووتې مستورې
نن چې ځنې دوطن ګلالۍ وینې
دګاونډ دتورمخانو دې مزدورې
چې یې مچ په پلونه پرېښود له نازه
په عربو کې شیخانو ته مجبورې
څوک چې پاته شوې دلې روغې رمتې
لوغړنې خویاکونډې دې یابورې
نه یې مال شته نه خواره نه درملنه
«خیاله»ګرزي په غمونو کې رنځورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دزړه غږ

څه راته خاندې ګودرخونه یم
ګوډی د ویر شوم اخترخونه یم
ولې مې ښارې پخپل وطن کې
سپېره کودی یم ګوهرخونه یم
کلی زما دی واک یې دتا سي
ترټې مې ښته سوالګرخونه یم
جهادچې فرض وو ټولوادا کړ
اوس چې غریب شوم رهبرخونه یم

۹۶

دشګوپانې شوم د رودپه غاړه
ورو وروند ېږم کمرخونه یم
زه یوافغان یم غلیمان ډېردي
توره لرمه لشکرخونه یم
مه رانه تښته دهوسۍ خورې
مین به یمه خطرخونه یم
څپانده سیندوم په خوړ بدل شوم
غېږې ته راشه ژورخونه یم
«چې برخې وېښې مېړونه ګوره»
ښکلی زلمی یم ببرخونه یم
لږ مې درپت کړه ترپلولاندې
«خیال»درسره دی بهرخونه یم

(c) ketabton.com: The Digital Library

جرس

که یې غشي دي که دام دی که قفس
که یې چوف دی که یې کوډې که محبس
څو چې موږ په بهیرونو کې روان یو
د کاروان سره به زوږ وي د جرس
د هیواد د غبړې مینه مې په زړه کې
لکه وینه دا سې ګرزي هر نفس
که غلیم د رته هر څو مره ګلالی شي
په منګولو کې یې مه ورکوه وس
«چې پیشو یې د پخو غوښو کښۍ کړه » ۱
زما صبر خو دې خدای لره وي بس
«که د سرو زرو چاړه دې وې په لاس کې ۲
د امتل دی څوک یې نه منډې په نس»
«خیاله»زړه دې د لونګو خوشبویي شه
چې په خپلو غرو یې وښې په هوس

۱:پیشو یې د غوښو کښۍ کړه .
: پیشو = پشي = پشه = پشک .
: کښۍ =ساتونکی=پیره دار=محافظ=څارګر
(په تېره بیا د کروندو ،باغونو او کښتونو لپاره .)
۲:چاړه که د سرو زرو هم وي سړی یې په خپل
نس نه منډي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګلاب

په زلفو کې مې وټومبه ګلاب راغلی یم
وربل ته دې له یار څخه ځواب راغلی یم
له څانګې یې راپرې کړمه ډالۍ د تالپاره
مامه مروره په ګوتو کې خراب راغلی یم
په رنګ کې ستا د مخ سره سیالي ته لوېدمه
ځواني مې درنه جار شوله خناب راغلی یم
ګلپاڼې مې لانه وې غوړېدلې سباوون ته
بې وخته نیمه خوا شوم په عذاب راغلی یم
دزنې په خولو مې اوبوه تازه به او سم
چې مړاوی درنه نشمه کریاب راغلی یم
یوه زېرمه د عطرو نو یم یو راز خوږې مینې
د «خیال» کرلی ګل وم په شباب راغلی یم

(c) ketabton.com: The Digital Library

کجل یووړ

زړګی مې له کوګل څخه منګول یووړ
آرمان د خوږې مینې مې وربل یووړ
یو مرغه ووسلو لومې ورته ایښې
صیاد د زمانې رانه اول یووړ
بلبل د پښتو ژبې مې له بڼ څخه
د خاورولاندې قبرته کابل یووړ
تاریخ مو له لرغونو خزانو سره
د سیمې غلیمانو په یرغل یووړ
مشال دیار د مخ زماله لاسه
بېلتون له پلوشو سره په چل یو وړ
یو عشق د ولولو مې د وطن په نوم
د شعر په مرغلروکې غزل یووړ
د «خیال» د زړه بورایې په لټون ووچې
وصال د تورو سترګو کجل یووړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

که څوک ښه وايي که بد وايي که رد
له آمو تر اباسينه مې خپل حد
زه خوشحال په ډېره دعوه نکړم
د او طن مې هم د پلار وو هم د جد

له ولجو سره دې نه يم ځلوربوله
ما د ښکلې خاورې مينې ته دربوله
که مې سر د خپل وطن په مينه ورکړ
د ژړا په ځای سندرې په مابوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوچیانو غږ

هر کله چې له ځګرخونه سره لېږدو

موږ کوچیان یو له بېلتونه سره لېږدو

خپلې کډې باروو د چړګ په چیغه

لوڅ لغړ له سباوونه سره لېږدو

ورشوګانې مو دغلو په ولکه ولاړې

لکه زانې اوس له یونه سره لېږدو

دخېموزږې تړانګې مو په شادي

دربه دړله شواخونه سره لېږدو

بې منزله پړاوونه دي وهو یې ۱

وږې تږې له ژوندونه سره لېږدو

د توپان په اوږو بار د مرګ په لورې

د غمونو له تړونه سره لېږدو

لاترڅو پورې به ګالو دغه ستونزې

«خیاله» راشه له غبرګونه سره لېږدو

۱: پړاو = تم ځای = فرسخ
پړاو = مرحله =(د پړاو اصلي مانا د کاروانونو د تم کېدلو ځای وو خو د تلو راتلو او لېږد بدنې د عصري وسایلو د رامنځ ته کېدلو سره سم پخوانیو کاروانونو او پړاونو هم نوې بڼه ونیوله او پړاو د نویو اړتیاوو له مخې خپل ځای مرحلې ته ورکړ ځکه چه پښتو ژبې مرحلې ته کوم نوم نه درلود نو اوس پړاو د مرحلې په مانا دو د پیدا کړاو کله چې پخواني شوروي اتحاد د جدې په شپږمه نېټه په افغانستان یرغل وکړ نو ،نوې مرحله او یا نوې او متکامل پړاو دومره ډېر استعمال شو چې د هغه اصلي مانا بېخي هېره شوه .) له کابله تر غزني پورې دلارې واټن شپږ پړاوه وو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

چړايي

ته چې سترګې توروې په سلايي
مابه وباسې له ښاره جزايي
چې د څنېو توري لړې دې بادیوسي
لکه تورماران چې ګرزي هوايي
ماد زلفوپه دورو وهې له پاسه
چې درخبږمه دعشق په چړايي
اوس چې عمر تېروم په پردېسي کې
په دیدن پسې دې ګرزم سودايي
دوطن دمينې تاوته خولاګوره
کړوي مې لکه اور د کړايي
چې درو ګرزمه ببرته له بهره
مستوه مې دخندا په دوايي
که دې پام راباندې نيسې دزړه سره
ستاله خنګه به دېره شم کرايي
وايي هله زلزله راشي په ځمکه
چې ستومانه شي ښکرونه دغوايي !
چې د «خيال» په وطن هره غدۍ راشي
غمازان يې بولې برخه طلايي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اسمان تېغنه

چې پرون یې په ماولګاو وتور
اوس خود ووئ لره پخپله شو پېغور
«که د بل لپاره څاکيني په پټه
دی به خپله په کوهي کې شي نسکور»۱
ټول وطن یې رانه وشپېلاوه لاړل
«مورږ خپل پور ورڅخه غواړو دوئ لانور»۲
لا یې سر وربا ندې خلاص نه دی په کچه
چې«د سیال خواره یا پوردې یا پېغور» ۳
که هر څو د اسمان تېغنه ګرزي پورته
سرېې مځکې ته راکوز دی لکه ښکور
«لا په لپو وچوي د سیند موجونه» ۴
نه یې بر ورته مالوم دی نه یې سور
خوپتنګ که د ډېوې په سر کړېږي
د خپل سرسودا یې بیه ده د اور
چې د «خیال» د بخت توتي له ګورته ووت
نه یې پته په بهرشته نه په کور

۱: چې بل ته څاکيني پخپله پکې لوېږي .
۲: مورږ خپل پور غواړو دوئ لانور .
۳: د سیال خواره یا پوردې یا پېغور .
۴:دریاب په لپه نه وچېږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډوله وهم دې چېرې

عشقه جنون دې چېرې خيالي ليلا دې چېرې
څېرې ګرېوان مې ګوره څمه صحرا دې چېرې
زما دزړه په پولو بېلتون خېمې وهلې
وايه غورزی دې چېرې بله بلوا دې چېرې
«ته چې له ستر ګو څخه ميده رانجه پټوې»
دبڼو غشې چېرې دمينې غلا دې چېرې
ځای دې دمخ په غولې وړانګې دې شونډو ته ځې
پېزوانه زانګې چېرې زېړه رڼا دې چېرې
له پورې غرونو سره ستا ازانګې ګرزي
«ډوله وهم دې چېرې دغرډ نګا دې چېرې»١
څرک له ختيځه وهې وړانګې لو بديځ ته لېږې
لمره راخېږې چېرې دنور رڼا دې چېرې
ستاد قلم په څوکو د ساند وڅړيکي ګرزي
«خياله» وطن دې چېرې دغم ژړا دې چېرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چل او ول ....

ته چې سترګې توروې زه در پوهېږم
زړه مې بیا ټکوروې زه درپوهېږم
په دې چل کې خویو ول لرې چلبازې
غوړې څنې سپوروې زه درپوهېږم
نن دې غشې د بڼو په ماشه کړې
چې په چا یې اوروې زه درپوهېږم
که هرڅو مره په نخرورا سره ګرزې
زما مینه نوروې زه درپوهېږم
چې زما د زړه جنډې دې راکښې کړې
بخت مې بیا نسکوروې زه درپوهېږم
تورې زلفې دې دورې د محتسب دې
چې مې څومره پېې وهې زه درپوهېږم
ته هغه نوی توپان د یوې غدۍ یې
د «خیال» کلی ورانوې زه درپوهېږم

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښتنه

ماوګوره ریباره ښکلی ځوان ی یم کنه یم
درخوته یم راغلی ادم خان یم کنه یم
دعمر په اوږدو کې زولنې دي شرنګوم یې
زندان زما په برخه دی افغان یم کنه یم
کاروان دسباوون مې دمانبام په ګوتو کېوت
دژوند په تږږمیو کې روان یم کنه یم
بهار ومه رنګونه مې سپلیورانه یوورل
اوس زېړزبېښلی بربښمه خزان یم کنه یم
چه واک د آزادۍ مې دغلیم په ولکه درومې
په توره کې اتل دهر زمان یم کنه یم
په مځکه ننوزم کږولی مې څوک نشي
څټک دغلیمانوته سندان یم کنه یم
له غرونوګړنګونو څخه سرباسمه «خیاله»
دژوند په بدو پېښو کې توپان یم کنه یم

(c) ketabton.com: The Digital Library

غلبېل

زه شاهین د لوړو غرونو وم تا اېل کړم
یاره څنګه دې د څڼېو په دام ښکېل کړم
چې مې کور ته یرغمل د رسره بیایې
زه خو څه لېونی نه یم چې به ځېل کړم
مین زړه دې برمته را څخه وړی
لکه ستوری له مداره دې رابېل کړم
که د مینې ګړندی دې نه رالېږدي
راته وایه چې مې وینه د رته تېل کړم
په وطن کې وچکالي ده لا مبوزنې
رنې پرخې به د اوښکو د رته سېل کړم
خپل ټټرمې لکه ډال د رته نیولی
د ښو به ستېنګرونو دې غلبېل کړم
ستا له هسې لوربینې نه مننه
دیار «خیاله» چې دې غاړې ته امېل کړم

(c) ketabton.com: The Digital Library

غمی

غمی زما خوږ وروروو البته زما د پنځو ورونو څخه چې څوک شهید او څوک پخپل مرګ له دې نړۍ څخه ولاړ د بدل غمی مې وروستنی ورور وو چې د همدې کال ۲۰۰۶ د ډیسمبر د میاشتې په ۱۲ نېټه یې له نړۍ څخه سترګې پټې کړې ،له همدې کبله مې له دې لاندې شعر سره د خپل مات زړه څړیکې د شعرله ولولو سره ملې شوې، الله دې پرې ورحمېږي .

زړه مې شین دی له غمونو مې زړه شین دی
نن مې بیا د سر په خونه کې ناورین دی
د غمي د مرګي غږ را باندې و شو
چې له رنګې د نیا ګۍ څخه یې تلین دی
ژوند مې هسې هم روان وو په سکروټو
دغه ویر په ما له هر څه نه سنګین دی
خپل تټر مې هرې پېښې لره سپر وو
اوس مې ټول بدن چې وخوځوې خوږین دی
په هیوادکې لاد وینو باران اورې
زړه مې ځکه د غمونو اباسین دی
د ژوند ونده مې د څړیکو لویه پانګه
«خیال» چې سترګې غړولې دې غمګین دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مرګي ښامار راغلی دی غمی وړي
زه يې وينم له ګوګله مې زړګی وړي
دلېمو څخه مې وينې راڅڅېږي
چې زما د بخت له څانګې نه ببری وړي

غمی تل راڅخه ولاړ او زه په غم کې
له سوچونو سره پاته په تورتم کې
په هغه باندې د خاورو امبار پرېوت
زه يې پرېښودم يو اځی په ماتم کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نسکور

یو مې کلی رانه پاته یو مې کور شو
یو مې عشق د گل وطن را باندې پور شو
تشه لاسه اوس به خپلې گوتې مروړې
چې یرغل د برېکیو په دې لور شو
«پکه دغه دې لا بله لویه سپکه» ۱
د زاهد د گناه تور، راته پېغور شو
د از مالېونی زړه کله صبر برې
د جنت په شان هیواد مې راته اور شو

« اوس واده د بسوگۍ ورځخه جوړ دی » ۲
چې د جنگ غبار مو کم نه شو لا نور شو
«یو مې تورې پیشو لاس په خوله ځتلی » ۳
جام د بخت مې په یرغوې کې نسکور شو
یو گزمې د بېلتانه را سره گرزې
بل مې تن له ډېره غمه سوی سکور شو
د اشنا گړ گوتې ځنې غوړې نشوې
نن مې ځکه د خپل مخ پستوکی سپور شو
د وطن د غرونو باده را چلېږه
که گلشن د «خیال» د هیلو پې سمسور شو

۱: پکه دغه دې لا بله سپکه
۲:د بسوگۍ واده ورځخه جوړ شو ، (وځنډېده .)
۳: لاس یې تورې پیشو ځتلی ، (بد مرغه دی .)

(c) ketabton.com: The Digital Library

زولنې

ما وېل زه به د رته دا م رږدم له دانې سره
اوس خو ته راغلې له مستې يارانې سره
زه په ګردو زيارتونو ګرزېدمه
ستا په مينه کې د سرله نذرانې سره
ګام په ګام د رسره ګرزم لاس تړلی
ستا د زلفو له وربښمينې زولانې سره
نور به وشکوم د صبر ځنځيرونه
څه به ځان سمبالوم له زمانې سره
لا تر څو به بد رګه د رسره ځمه
نو رمې پر برېږده د وصال له خزانې سره
په وربوز باندې به نه را سره ګرزې
«خيال»ته وګوره له مينې مستانې سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه پښتون نه هزاره یم نه تاجک
نه ترکمن یم نه بلوڅ یم نه ازبک
زه افغان یمه له ځانه راته ګران دی
د وطن د پاکې خاورې هر څپک

۱۱۴

د ښونېزې دې ولې په هر لورې
خو زما له زړګي وزي پورې ورې
مورېې ځکه سپېلني ورته لوګی کړل
د یارسترګې بې کجلو تورې تورې

وانه

چې زما د مینې درمند دې چانه
راته وایه ګرانه څنګه دې ګانه
د زړګي ستنې مې مه وله، نړېږي
چې دې بیا په ماشه کړي دې بانه
داتور مخې یې دعوه لري په زغرده
ته به وایې چې خپل مال یې دی وانه
که مې بیا دزړه غورزی له واکه ووزي
روغ غوړونه به یې دواړه شي کانه
د یار څنګ ته به په سپینه رڼا ورشم
که د «خیال» دنصیب ستورې شې رانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ دي وشړو ، ته بيا راشې هجومه
نابللې مېلمنه راڅخه د رومه
که مو ببرته پخواني سوټې ته لاس کړ
بيا به وزې له دې غرو څخه په کومه ؟

مستې مخ دې د شيد و د سر پېروی
نن يې وينمه پلو دې يو يستوی
چې په سترګو کې ستونه راته کاندې
دغه ښکلې خوی دې بربښې راته نوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

نذر

زه چې مینه درکوم ته مې ترټې ۱
لا مې ولې له دیدن څخه رټې۲
زما پام دې دګرېوان په پولو ګرزي
که یې غواړې د سرنذرمې ګټې
مین زړه مې د اوربدوغمونوجېب دی
چې هرڅوېې په منګولو پلټې
که پاچاشې د پره دو ترحکم لاندې
هرمهال به دغلیم کاسې څټې
توري سترګي دې بازان دلوړوغرونو
چه زمادزړه په سر وهي غوټې
اوس به لرې شې دخیال دسینې دوړې
زه چې اورم د پښتوخوږې ټپې

۱: تره ټل=تهدیدکول = غوربتاوکول ،چې
دتصادف له مخې دانګلیسي «له تریېټ»
Threat (ګوش مالي) سره برابر شوی

۲ : رټل = محروم کول = شړل

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کاڼي زړه

لا د جنګ په نيلي سپورېږ زغلوې يې
دلته وينې دې ارزانه تويوې يې
لا يې څو په توکمونو سره وېښې
يو افغان دی د پېړيو بېلوې يې
يا په جنګ يا په ولجو يا په دمونو
ستا په فکر سادګان دې غولوې يې
په سينه کې دې د کاڼي زړه دربېږي
لا د غم د وبا اوردی بلوې يې
ګوره سر او مال به دواړه پکې بايلې
دا په غرونو کې بازان چې اېلوې يې
ستا د سرو سترګو ازغی لکه چې «خيال» وو
اوس دې کبوت په منګولو ژوبلوې يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

داغ دبې پتې دې دلمن په برخه مه شه
ترخې او ځوځان دې دچمن په برخه مه شه
خاوره دې که خپله وي ولکه یې دپردیو
هسې پاچاهي دې دوطن په برخه مه شه

،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،

دزړګي دمینې ګل مې، په هغې مهینې ګرودی
چې په«د»پسې یې«ر»توری په«خ»پسې یې «و»دی
دآشنا له تورو زلفو دعطرو نو وږمې پاخې
چې کرلې یې ګلونه په لوونګو کې یې لودی

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوم

خ=خيالي وربل دې په ما واچوه درپټ مې کړه
ماتر وزرولاندې وپېچه وا سکټ مې کړه
ی=یو ائې ستا په تورو سترګوکې درمل لرم
په زړه رنځویمه جانانه روغ رمټ مې کړه
ا=اوس چې اجل دتا دمخ دېوې ته راوستم
دمینې اوردې راته ولګوه سټ مې کړه
ل=لړمې په غېږه کې دزړه خواته درکېکاږه
تل به دې ژوند سمبالوم د اوږې مټ مې کړه
م=مستې زما نصیب په تا پورې تړلی دی
دوصال برخه راکوه دکلې چټ مې کړه
ح=حیرانه ولې راته ګورې سپېلنی دې شم
راشه زما په ټټر وغزېږه کټ مې کړه
م=ماته په کمه سترګه مه ګوره مین دې یم
له خپل ښایست سره مې سیال وګڼه غټ مې کړه
د=دغرونو خیال یم که مې اېل درسره ساتې نو
دخولې تریاک دې په ما ولوروه لټ مې کړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پورورړی

داو یاند چې ګورې د همد غه ښار وګړی دی
دا د غلیمانو د غد یو د جال غړی دی
بیا زمو ږ د لپو لپو او ښکو څخه باج غواړي
د ډېر د زمانې مو ،لاد و ینو پورورړی دی
کله یې دا غرونه او سیندونه لېږدولای شوای
جام یې د غلبېل په شانې، پړی یې او مړی دی
بیا یې دالېوه کومې رمې لره ساتلی دی
بیا یې د تابوت په منځ کې ایښی لکه مړی دی
غبرګې پنجرې مې د سینې د قفس ماتې شوې
زړه یې په منګولو کې ژوندی راڅخه وړی دی
«خیاله »د غه نور به تر منزله پورې څنګه ځي
دا بهیرد اوو اوښانو لا پسې نیمګړی دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

الماس

زړه مې کټ کټ لکه ماشوم درپسې ژاړي
ستا د مهینې ځوانۍ مینه رانه غواړي
د زلفو هر و ښته دې لښته د لوونګو
د لاس منګولې دې سکه د زمري داړې
لکه شاهین په چنارونو کې دې غواړم
د ځنګو غرو کوترې چېرې رانه ولاړې
د سپین تندي خال دې الماس د کوه نور دی
له ډېره خیاله دې د خولې خبرې لواړې
د اروپا تر بهار اوړی ښایسته دی
نجونې نسونه لوڅوي لمنې نغاړي
زما په فکر کې رنې را سره ګرزي
که یې هر څو مره هېروم د ګودر غاړې
د «خیال» له سترګو سره سترګو ټکر وکړ
او س یې د زړه ګونبزه شنه لمنې شاړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وطنه

دزړه په سرباندې مې ځای لرې وطنه
دلوړو غرونو په لمنو کې پلنه
په هره لوښت دې دلمانځه سجده روا ده
دمسلې غوندې دې پاکه ده لمنه
چې کوم ابلیس دې په ویاړونو لګېدلی
په ماته ژامه دې شړلی دی مننه
هره دره دې یوه زانګو دهوساینې
په هر بچې باندې دې ډېره لوربینه
که دې هرڅوپه راکتونو باندې ولو
لادې پرانستې راته غېږه ده پتمنه
ددښتوهربوټې دې ځانګه دلونګو
غردې په رنګ کې ښایسته دی له چمنه
دتاله پټ سره مې ژوند تړلی وینم
له سر اومال سره دې فرض ګڼم پالنه
که دې زماد وجود وینو ته وي اړه
په دواړو سترګو مې منلې ستابلنه
دتادجګو غرو دڅوکو بلاواخلم
والله چې ډېر راباندې ګران یې زماتنه
خیاله که زړه ته دې ارام لیدلی نه وي
دهیوادخاوره درنځونو درملنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شعر

شعر خپلې ځواني لره پسول غواړي
وزن لره تله غواړي تول غواړي
کله ردیفونه، قافیې لري
ښکلو کلمو لره کچکول غواړی
ښې استعارې او کنایې لري
ښې او منځپانګې لره شپول غواړي۱
مستې ولولې یې په بیتونو کې
ګڼو انځورونو ته کهول غواړی
زړونو ته خوندونه او جذبې وېښې
ساری او تشبه لري سمبول غواړي
ښایي مفکوره او تخیل ورته
حسن او احساس ورسره ټول غواړي
کاریې له زړه سوي او خواخوږي سره
مینه د پیمخوبډه بول غواړي ۲
«خیال» یې چې سالار د تصویرونو شي
بیا نو داتڼ لپاره ډول غواړي

۱: شپول=پنډغالی
: شپول = هاله
۲:بډه بول=ښکاره=څرګند=په ډانګ پېیلې

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library